Any II. Núm. 92 - Barcelona, dijous, 30 octubre 1930

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

Encara és vigent el règim de presons governatives.

Una política d'excepció i de discòrdia a Barcelona

Després d'haver comentat suficientment en aquestes columnes la situació general del país, sembla arribada l'hora de parlar una mica de les penalitats que sofrim els barcelonins i de l'arbitrarietat i lleugeresa amb què som governats.

Es trist haver-ho de fer constar, però és un fet que el Govern no ha trobat encara per governar Barcelona un home a l'escala de Barcelona. Fa molts anys que els dirigents es succeeixen l'un darrera l'altre al Govern civil d'aquesta ciutat mal governada. Suposem que no hi ha cap llei, ni la de la cortesia, ni cap sistema d'amenaça que pugui obligar-nos a dir que el senyor Despujol ho fa molt bé.

No tenim per tàctica fer demagògia ni atacar sistemàticament les autoritats. Es més: fa unes quantes setmanes, davant del perill d'una vaga del ram de construcció que podia afectar els serveis de neteja, vàrem parlar dels sistemes dolents i desacreditats de govern aplicats a Barcelona, i tot dient que esperàvem que el senyor Despujol, que coneix bé Barcelona, no cauria en els errors de sempre, obríem—encara que amb certes reserves mentals—un crèdit de confiança al general Despujol. Aquest crèdit no som nosaltres qui l'ha retirat al general Despujol: és la ciutat, amb la única excepció d'una minoria a la qual sembla que no facin cap impressió les arbitrarietats contra la llibertat individual i la premsa.

Com que no hem sofert cap denúncia per la senzilla raó que no hem donat cap pretext, perquè tenim per norma dir tota la veritat amb la màxima correcció possible, som els més indicats per parlar lleialment al senyor Despujol. Amb tota sinceritat hem de dir-li que falla perquè no té la mentalitat d'un home civil, i per ésser governador civil cal, abans que tot, ésser i sentir-se un home civil. Amb fracàs darrera fracàs, Barcelona ha fet una dolorosa experiència d'aquests assaigs de posar un militar al Govern civil. Com va dir Gaziel, és absurd de creure que els militars hagin d'entendre més que els altres ciutadans en l'art de governar. Els farmacèutics, ni els metges, ni els fondistes, no han tingut mai aquestes pretensions. L'experiència ha demostrat que sense censura i suspensió de tota classe de garanties els militars no han pogut ocupar amb èxit el Govern civil de Barcelona. Acostumat a fer-se obeir amb un simple gest, l'home d'armes no se sap avenir a que les seves opinions siguin discutides.

Val a dir, en descàrrec del senyor Despujol, que no ha estat ben secundat, especialment per un organisme que precisament perquè gaudeix d'absoluta independència, té l'obligació de collaborar amb la primera autoritat representativa del Govern. Ho direm sense donar-hi gaires voltes: si el Govern hagués traslladat el president de l'Audiència, el senyor Lasala, el Govern i el governador s'haurien estalviat molts conflictes. S'haurien estalviat aquesta multitud de denúncies contra la premsa barcelonina que són un descrèdit per qui les fa.

Es molt possible que el senyor Lasala, quan va venir a Barcelona, hagués arribat amb el propòsit de dirigir la vida judicial de Barcelona amb tot el seny i l'equanimitat pròpies de la seva funció de magistrat. Però set anys de veure's obligat a executar les ordres incivils d'una Dictadura i a suportar un vassallatge indigne per l'autoritat del seu càrrec li han fet perdre la noció exacta de les seves funcions. Tothom recorda que al despatx del senyor Lasala i en presència d'ell, el famós Milans del Bosch es va poder permetre, des de la taula del President de l'Audiència, armat amb el seu bastó de governador, coaccionar els advocats de la junta del Collegi de Barcelona per obligar-los a cometre un acte contrari a la seva dignitat i decretar la seva presó quan no va poder fer-los sucumbir. Un magistrat que s'ha vist obligat a sofrir aquesta humiliació i l'ha soferta sense protestar i sense haver trobat encara avui l'ocasió de vindicar-se ni de mostrar cap sentiment per l'ultratge rebut, és molt difícil que pugui concebre la seva autoritat d'altra manera que excedint-se a servir la que encara pot creure voluntat arbitrària dels que manen. En rigor, el senyor Lasala no tindria d'ésser traslladat, sinó que ell espontàniament hauria tingut de demanar permís per anar-se'n quan va veure que totes les altres autoritats de la Dictadura havien desfilat com una nosa a tot propòsit de govern normal.

* * *

Es evident que el criteri de les autoritats de Barcelona ha arribat a perjudicar els interessos del Govern. Dissabte passat el ministre de Governació, general Marzo, va fer aquestes declaracions als periodistes:

«Tenim donades instruccions en el sentit que no ens interessa corregir tot el que fa referència a combatre la nostra actuació i la de les autoritats, cosa que la premsa pot fer amb llibertat absoluta. Són unes altres, les institucions que nosaltres havem de defensar.»

Aquest és el punt de vista del Govern. I sempre és un perill ésser més governamental que el Govern, encara que se sigui governador. Per altra part, tothom sap que, en matèria de premsa, és impossible d'aplicar el Codi de la Dictadura. També saben tots els diaris de Barcelona que en el mecanisme de les denúncies contra la premsa hi ha una certa fruició per part de determinades persones, detall que un dia es podrà aclarir.

Però el senyor Despujol ens haurà de permetre que, sense voler perdre-li el respecte, li diguem que una bona part de la confiança que ha perdut es deu a les darreres presons governatives. Serà cert, com ha dit, que aquests empresonaments han estat decretats per la Direcció General de Seguretat sense cap intervenció del Govern civil. L'intolerable per un governador i per una ciutat és precisament que això sigui cert. Si un governador no és el representant del Govern a la ciutat i no és el qui pot informar al Govern del que passa a la ciutat, la vida pública de la qual dirigeix, no s'endevina prou bé quina és la missió d'un governador ni de què li serveix a la ciutat tenir governador.

Volem suposar que les remors de vagues i de revoltes que varen córrer fa unes setmanes per Barcelona i per tota Espanya arribessin a impressionar les autoritats fins a fer-los creure que havien de pendre precaucions prop de grups i de persones situades enfront del que representa l'actual règim. Es la vella disputa entre la previsió i la repressió. Però el que no es comprèn és que la previsió i la repressió es confonguin d'una manera tan arbitrària com en aquest cas en què, empresonant uns ciutadans honorables des del dia 11 amb el pretext aparent d'impedir un acte de revolta, s'ha arribat al dia 30 sense que ni ells ni les autoritats ni ningú sàpiguen encara el motiu concret del seu empresonament ni la raó de mantenir-ho. No s'ha obert cap procés, però s'ha infringit la llei que no permet a les autoritats governatives tenir indefinidament a la presó uns ciutadans contra els quals no s'ha formulat ni menys s'ha sostingut l'acusació d'un delicte.

De governar així, que és manar sense control ni mesura, senyor Despujol, en sap tothom qui s'ho proposi. El que no fan els que saben governar és proposar-se fer-ho així. El pas del detingut Granier Barrera, emmanillat pels carrers de Barcelona per posar-lo en llibertat segons ha fet públic l'autoritat, ha fet més mal al Govern que el que li hauria fet la revolta que sembla haver volgut impedir. Perquè si la revolta suposada hagués esclatat, no hauria passat res que no sigui propi de tots els règims polítics, mentre que la persistència dels empresonaments i el rigor inversemblant dels alliberaments com el de Granier Barrera, pot demostrar que vivim en una situació que és impròpia de cap règim polític mitjanament presentable, i que la revolta que no ha esclatat és més profunda del que tots havíem suposat.

Estem plenament convençuts que el nerviosisme del governador és el pitjor handicap per fer front a una situació de perill, si el perill arribés a presentar-se. L'autoritat li fugiria de les mans i li sabria greu tota la vida haver acceptat un lloc de compromís per al qual, evidentment, no té la preparació necessària.

Els Dijous — Blancs

"No apta per a senyoretes"

Una vegada, en una penya d'amics, parlaven sobre quin espectacle anirien a veure aquell vespre. Un d'ells va pronunciar el nom d'una obra de teatre. Però un altre, persona primmirada, va objectar-li: «No; que he llegit que no és apta per a senyoretes.»

La ingènua i casta intervenció del bon amic va fer riure tota la penya durant una llarga estona. L'anècdota va córrer tot Barcelona i avui ja deu acostar-se a París: un dia d'aquests la veurem al *Rire*. Hi ha precedents.

No obstant, l'autor de la frase, mirant-s'ho amb sentit comú, no s'havia equivocat tant com sembla. Ni remotament podia entendre's ni sobreentendre's que volgués passar o fer passar els seus amics per senyoretes. I, de fet, quan una obra està anunciada «No apta per a senyoretes», hi ha una pila de senyors amb grans barbasses que deixen d'anar-hi.

I és que «no apta per a senyoretes» no s'ha de pendre en un sentit literal, que si l'analitzéssim potser ens menaria massa lluny; sinó d'una manera translatícia o metafòrica.

Al contrari; a l'exemple de la boxa, la classificació del grau de «fortalesa» de les obres teatrals no s'hauria de dividir únicament segons el grau de la «senyoreta»: caldria crear graus intermedis.

Perquè hi ha molta gent que per bé que no vulguin anar a veure segons quines obres, fet i fet són un xic més de la mànigа oberta que una senyoreta, i, en el dubte que ara es troben, s'abstenen i deixen d'ingressar el preu de la seva localitat a la guixeta, amb perjudici dels empresaris.

Remei? Subdividir.

¿Per què no es podria dir, per exemple, «no apta per a senyores», «no apta per a casats que hi van amb la dona», «no apta per a mariners, fogoners, descarregadors del moll»?

Tampoc no seria mala solució la de numerar simplement el grau de color de les obres.

Podria existir una escala de trenta graus, corresponents d'una manera progressiva als distints matisos d'«atreviment».

Aquest procediment ja era usat d'una manera anàloga per un ex-regidor radical de la ciutat; festejador de mena i expeditiu.

Quan havia calculat que era temps d'acabar el festeig, home correcte i cavaller com era, no volia ésser ell l'iniciador de la ruptura. Esperava, més ben dit, provocava la iniciativa de la part contrària de la següent manera:

Tenia preparada una sèrie d'historietes, plagasitats i facècies que pujaven des de l'u—un verd tendre de bròquil bullit—al més tenebrós, verd de botella, que duia el número trenta.

I els anava engegant, gradualment, quan estava de visita a casa l'estimada, fins que es guanyava l'expulsió.

«Ja estic al número deu, i encara aguanten», confiava als seus íntims.

Mai, però, no hagué de passar del número quinze; cosa que diu molt en favor de les famílies barcelonines.

R. R.

MIRADOR INDISCRET

Una solució

A la Universitat tenim un catedràtic de Mineralogia i Botànica, el senyor Vila Nadal, que és un home magnífic. Fa pocs dies, quan estava reunit el Claustre, amoinat pels successos ocorreguts, arribà tot bufant a la Universitat el senyor Vila Nadal.

—Ja està! Ja està! Porto la solució de la vaga estudiantil!

—Què diu ara, sant cristià!

—Que porto la solució del conflicte! Vull entrar a comunicar-ho al Claustre.

—Veurà, senyor Vila Nadal, ara no pot ésser. Tinc ordres de no deixar passar a ningú.

—Li dic que porto la solució del conflicte...

Per fi entrà a veure al rector i li va dir amb un to admirable d'optimisme i bona fe concentrada:

—Els estudiants el que no volen és que entri la guàrdia civil, oi? Doncs bé, deixem entrar els mossos d'Esquadra, que com que són catalans els aplaudiran i l'ordre es podrà mantenir.

Tothom es va quedar bocabadat.

La pau del Marroc

Per cert que aquest catedràtic és l'home de les idees genials. Aquest és aquell famós professor que havia resolt el problema de la pacificació al Marroc.

—Com?—li varen preguntar un dia.

—Veurà. Enviem tots els nois dels hospicis d'Espanya al Marroc perquè s'hi acostumin a viure, i portem a Espanya tots els nois i noietes marroquins per educar-los a l'espanyola. Després, quan siguin grans, els casem i farem una sola família nacional.

Programa polític

El nostre amic Jaume Pahissa, fins ara conegut com a músic, sentiria velleitats polítiques? Perquè el cas és que els diaris han donat la notícia de la constitució d'una «Derecha Republicana Liberal», i el seu vicepresident és l'esmentat compositor i crític musical, prou conegut dels nostres lectors. Molts que van llegir la notícia encara no han retrobat l'esma.

Per un bar de noctàmbuls que En Pahissa ha freqüentat molt, corre una quarteta d'autor anònim, però sospitat. Aquesta quarteta, imputada a un gran industrial humorista i molt amic d'En Pahissa, fa:

La República queremos,
la República con misa,
la República con curas
y con don Jaime Pahissa.

Es tot un programa. Ja en tenim la lletra. En Pahissa hi posarà la música?

Tresillo

Dimarts passat En Miquel Vidal i Guardiola donà a la Lliga una conferència, naturalment, sobre finances municipals. La sala era plena; hi havia, com sempre, aquella mateixa expectació; també hi havia aquells senyors calbs de cap punxegut i aquelles barbes d'ofici venerable. I els pronois, En Bausili, etc., naturalment. Els prohomes eren entre bastidors. Quan entraren, amb la barba a mig aire, un senyor de pell groga i calba lluenta, deia enternit:

—Mireu: l'espasa, la mala i el basto.

I entraren, com els tres capellans de l'ofici, don Raimon d'Abadal, el senyor Ventosa i Calvell i en Vidal i Guardiola.

Que s'ha convertit?

Hem retrobat el nostre antic conegut, l'advocat Sierra Valverde, i l'hem trobat en un lloc on no hauríem dit mai que fos: en el setmanari madrileny *Nosotros*, on firma una crònica de Barcelona.

L'advocat de l'ex-poeta Viura comença dient: «*Estamos sufriendo los estragos de la pasada Dictadura*», i després parla del «*segundo acto de esa representación que venimos padeciendo desde 13 de septiembre de 1923*».

Es clar, ens hem quedat bastant sorpresos d'aquest llenguatge brollat de la mateixa ploma que s'alegrava de l'escombrada de la vella política pel cop del 13 de setembre.

Però suposem que de sorpresos—en llur bona fe—també n'hi ha uns altres, i aquests són els nostres excellents amics de *Nosotros*, que no deuen estar al corrent de la història de les variacions de les idees polítiques—de les actituds polítiques, si més no — de l'advocat de l'ex-poeta Xavier Viura en la querella contra el nostre company Llates.

Piquiponiana

A la Cambra de la Propietat Urbana. Un públic selecte ha assistit a escoltar la dissertació del senyor Lafranco sobre la desvalorització de la pesseta. El senyor Pich i Pon fa la presentació del conferenciant. Una tan innegable com impertinent afinitat fonètica el porta a dir algunes vegades estabilització en lloc de desvalorització: «*La estabilización de la peseta representa nuestra ruina!...*» I en acabar la seva peroració i passar la paraula al conferenciant, diu: «*Bueno, al fin y al cabo, no soy yo quien hoy ha venido a molestarles.*»

El conferenciant va posar una cara de tres déus.

L'idioma d'uns pronois

Es un fet que causava tanta estranyesa que fins no era acabat de creure quan algú l'explicava, que el castellà fos l'idioma oficial en el si de les famílies d'alguns conspicus prohoms de la Lliga com, per exemple, el senyor Bertran i Musitu i el marquès de Camps. Tan oficial és aquell idioma, que els fills d'aquestes personalitats tenen molta feina quan han de parlar, alguna rara vegada, en català.

Així ha succeït darrerament al senyor Felip Bertran i Güell, que, en un acte de propaganda en un poble del districte que havia estat del seu pare, començà un discurs en català; a les poques frases, no sabent ja com sortir-se'n, va optar per parlar en castellà, amb gran sorpresa de tothom.

Anys enrera, uns quants amics seus li parlaven sempre en català, i ell procurava respondre-hi. Aquella colla es disgregà, i no fa gaire temps es trobaren el senyor Felip Bertran i Güell i un d'aquella colla i amic de tots els d'aquesta casa. Després de les primeres demostracions d'amistat, el primer digué, poc més o menys:

—Et trobo igual; en deu anys a penes has canviat gens!

—Doncs tu—respongué el nostre amic—no sé si has canviat o no. Que és que *encara* parles en castellà o que *ja hi tornes* a parlar?

Qüestió de procediments

Quan la célebre setmana tràgica del 1909, unes persones d'un cert relleu en la vida política i ciutadana d'aquell temps visitaren el general Weyler per demanar-li la llibertat d'uns empresonats.

El general Weyler trobà lamentable que haguessin ficat aquella gent, i tota l'altra, a la presó:

—*Yo siempre he sido enemigo de estos procedimientos. Yo no he hecho nunca prisioneros*—va dir.

Un mort per la Rambla?

Un amic nostre que es diu Cabarrocas en tenia un altre que era dibuixant i es deia Farró, el qual va morir. Però, abans d'aquesta mort, se'ls veia sempre junts, de manera que moltes persones confonien lamentablement l'un i l'altre. Aquest confusionisme, que era dels noms i les persones dels dos amics en totes les combinacions possibles, arribà a l'extrem que En Cabarrocas trobà durant molt de temps coneguts superficials que li deien, sorpresos:

—Home, m'havien dit que us havíeu mort. I el mort devia ser aquell company vostre, oi?

En aquesta situació, En Cabarrocas veié una nit el nostre collaborador Angel Ferran, que anava Rambla amunt, i accelerà el pas per fer un tros junts. Ja prop de l'Angel Ferran, li tocà l'espatlla tot dient-li:

—Bona nit.

En Ferran es tombà i no pogué reprimir una expressió de sorpresa, que a En Cabarrocas no el sorprengué gens i a la qual no féu cap allusió. Al cap d'una estona, l'Angel Ferran, ja tranquillitzat, s'explicà:

—M'heu espantat com no us ho podeu pensar. M'havien dit que us havíeu mort i m'he sobresaltat quan m'heu tocat l'espatlla, però m'he refet de pressa i he pensat: «Tu no diguis res; si és mort, ja t'ho dirà ell.»

LA TRAGEDIA DELS PRESOS POLITICS

—I sabeu el temps que us hi tindran?
—Qui ho sap! Si resulta que no ens hi ha tancat ningú, qui vols que ens en tregui?

(c) Ministerio de Cultura 2006

La gent de la benzina

Dijous passat, al Ritz, gran sopar en honor del marquès de Pescara, pels seus èxits aconseguits amb la creació de la marca d'autos Nacional-Pescara, la performança d'un cotxe d'aquesta marca rodant vint-i-quatre hores seguides a l'autòdrom de Terramar, el gest d'haver adquirit aquest cèlebre *track* amb el propòsit de reanimar-lo, etc., etc.

Com és natural, hi hagué discursos. Un dels que usà la paraula, fou el senyor Molins, benemèrit president de Penya Rin. Tot parlant del motor del Nacional-Pescara, ensopegà amb una paraula rebeca: «Aquest motor que *vriba... vriba...*» Després d'unes quantes provatures, aconseguí pronunciar *vibra,* i per rescabalar-se, va dir aquesta paraula tres vegades seguides. El mal és que cap motor, si és un bon motor, no ha de vibrar per res; però el marquès de Pescara dissimulà com a home de món que és.

Després, s'alçà a parlar el sastre senyor Arderiu:

—Proposo—digué—que les flors que adornen les taules...

Aquí els seus veïns li estiraren l'americana i algun li féu saber que el marquès de Pescara és solter. Però l'orador trobà un recurs:

—...siguin enviades—continuà—a la mare que li donà el ser...

La gent de diners

El joier Valentí havia trobat un Fortuny, un Fortuny autèntic. Era el retrat d'un senyor. Practicades les més escrupoloses investigacions, resultà representar el senyor Ayxelà i, prosseguides les recerques, el joier descobrí el seu nét, l'amo d'una important casa de transports. I, com a bon marxant, li comunicà la important nova: el retrat del seu avi per Fortuny, com qui no diu res!

El senyor Ayxelà es presentà a casa del senyor Valentí, s'anomenà i demanà per veure el quadro. Se'l mirà una estona, tot escoltant el panegíric del joier.

—Efectivament, és ben bé l'avi—va dir per tot comentari, va donar les gràcies i se'n va anar sense ni tan sols preguntar quant podria valer aquell retrat.

"Baixare! Baixare!"

La cosa va passar a Roma en ocasió que el prior de Terrassa mossèn Molera, que és un home molt pintoresc, hi acompanyà una pelegrinació de fidels masculins i femenins.

Havien pres un tramvia per anar al Vaticà, i el bon home, que capitanejava els pelegrins, en arribar a terme, baixà el primer i, desenfundant el seu italià, apressà els terrassencs perquè no s'entretinguessin.

—*Baixare! Baixare!*—els feia, tot cofoi de poder lluir l'idioma del país.

Entre els altres passatgers, italians, del tramvia, hi hagué un moment d'estupefacció. Tothom mirava els que baixaven, esperant de veure com complien les ordres del capellà. Mossèn Molera comprengué que havia ficat els peus a la galleda, i en arribar a la fonda cuità a agafar el diccionari. *Bacciare* equival a petonejar-se!!! Realment, no estava gaire bé, per uns pelegrins, en plena Ciutat del Vaticà.

Una cosa que podria succeir

Ja se sap la raó dels èxits d'En Màntua: aquest autor fa unes obres que són un *puzzle* de les escenes de més èxit, d'efecte més segur, comprovat experimentalment en altres ocasions per altres autors.

De totes maneres, quan es representa alguna obra d'En Màntua fora de Barcelona, aquest autor encara ajuda més a l'èxit cridant des del fons de la sala «L'autor!, l'autor!!», i corrent per ésser a temps a sortir a l'escenari.

En Pérez de Rozas del Romea, que escoltava com en Màntua explicava això:

—*Diga usted. ¿Y no se encuentra alguna vez con el autor en el escenario?*—preguntà.

L'IDIOMA QUE S'ESCRIU, PERO NO ES PARLA

"Barcelona Esperantista Movado"

Sortiu al carrer i pregunteu a qualsevol jove de menys de vint-i-cinc anys quines són les seves idees sobre l'esperanto i els esperantistes. Teniu per segur que us contestarà que l'esperanto és un idioma creat per a entendre's amb tothom... sinó que no el parla ningú; que existeixen encara uns quants esperantistes, residents generalment a Gràcia, i que tots ells acostumen a ésser vegetarians. Idees simplíssimes, com pot veure's. Si l'enquesta la féssiu entre les persones que han traspassat ja els vint-i-cinc, les respostes diferirien sensiblement. Perquè—com ens deia el senyor Joan Gili, president de la «Kataluna Esperantista Federacio»—si es decretés que tots els ciutadans qui han ingerit lliçons d'esperanto sortissin un dia donat al carrer vestides de verd, Barcelona faria l'efecte d'una tupida selva. Tan forta fou la febrada esperantista que prengué a la ciutat en l'any 1909!

Començava el segle dinou quan a Barcelona es parlà per primera vegada de l'idioma internacional. Els primers esperantistes catalans es diu si foren el barceloní senyor Alfons Sabadell i el senyor Vidal Llopart, habitant a Vilanova i Geltrú. El senyor Sabadell junt amb el seu entusiasme per l'esperanto, conserva un vell cilindre de gramòfon — anterior, doncs, a la invenció del disc—, en el qual està enregistrada la veu del doctor Zamenhof; aquest cilindre és únic al món.

Els primers deu anys del nou cents transcorregueren marcats pels esforços dels senyors esmentats, esforços encaminats a guanyar fidels per la llengua nou nada. Cal també consignar entre els primers propagandistes de l'esperanto el senyor Frederic Pujulà i Vallés. Així com també que en la primera publicació esperantista catalana es troba la signatura de Salvador Dalí, notari de Figueres i pare de l'anti-pintor.

Però, com dèiem abans, el punt dolç de l'esperantisme a Barcelona fou en la segona meitat de l'any 1909, en què tingué lloc el Cinquè Congrés Universal de l'Esperanto, honorat amb la presència del mestre, el doctor Zamenhof.

La celebració del congrés fou ajornada d'un parell de mesos, degut als esdeveniments d'aquell juliol, coneguts per la setmana tràgica. Encara perdurava amb tota la seva intensitat el record de la convulsió ciutadana quan vingueren els esperantistes a pronunciar paraules de pau i germanor. Cal cercar la causa de la vibració popular assolida pel congrés en el fet d'ésser aquells actes la primera guspira de llibertat després de la setmana fatídica. Significaven la represa de la vida ciutadana. No és d'estranyar, doncs, que tot Barcelona participés en les festes esperantistes.

Al marge de les tasques pròpies del congrés foren organitzades diverses festes a honor dels visitants. Prengueren un relleu excepcional els primers Jocs Florals esperantistes, els «Floral Ludoj», celebrats en el Palau de Belles Arts. D'entre les dues centes vint-i-cinc composicions trameses, el Jurat premià amb la Flor Natural la poesia *La simbolo de l'amo,* original de la senyora Mario Hankel, de Dresden. Francesc Layret, llavors alcalde de la ciutat, digué en esperanto les tradicionals paraules d'obertura i fi de la festa.

Consignarem també la funció de gala en el Teatre Romea. Es representà l'obra *Mistero de Doloro,* traduïda a l'esperanto pel senyor Pujulà i dirigida pel seu propi autor, el senyor Adrià Gual. Figuraven en el repartiment, entre altres, les germanes senyores Baró i el senyor Carles Capdevila. Ens conten si la plana major de l'esperantisme quedà tan encisada de la perfecta dicció dels actors catalans, que es parlà de l'anada de la companyia del senyor Gual a París per tal de representar una obra de Molière traduïda a l'esperanto.

Per aquells dies, el músic senyor Tudó, inspirant-se en la sardana, composà una dansa batejada la *rondo.* L'intent de crear un ball típic esperantista no reeixí; la *rondo* no anà més enllà del teatre del Niu Guerrer on el nostre Esbart de Dansaires la ballà.

Les delegacions forasteres vingudes a Barcelona pel Cinquè Congrés Esperantista se'n tornaren a llurs països realment impressionades per l'entusiasme demostrat pels barcelonins. I en aquella època, multitud dels nostres conciutadans es lliuraren amb la major bona fe a l'aprenentatge de l'esperanto.

Els congressistes de 1909 reunits al Tibidabo

Basti el dir que, només a Barcelona, existien vint-i-cinc nodrits grups esperantistes. I una infinitat de repartits entre les altres ciutats i viles catalanes.

* * *

Vins anys després...

Hem fet cap a la «Kataluna Esperantista Federacio», en la qual ens han rebut amablement el ja esmentat senyor president i els membres de junta, senyors Rodellar, Capdevila i Coll.

Comencem, de bones a primeres:

—Quants grups hi ha federats en l'actualitat?

—Set a Barcelona i uns catorze en el restant territori de llengua catalana.

—Amb un total d'adherits...

—Uns tres cents a Barcelona. Es clar que no tots els esperantistes estan associats. De tota manera, no creiem que pugi a gaire més el nombre de persones que sàpiguen bé l'esperanto a casa nostra.

Observem nosaltres:

—Ens heu parlat del territori lingüístic català, oi?

—Efectivament — ens responen—. L'esperantisme no reconeix els límits estatals, i s'atén únicament als idiomàtics. Dins la Federació Catalana hi van compreses València i Mallorca. Nosaltres ens entenem directament amb el Comitè Central Esperantista, de Ginebra, i actuem sempre amb absoluta independència de la Federació Espanyola, amb residència a Madrid i a la qual pertanyen els grups de parla castellana. Per cert que, amb referència a aquest assumpte, podem mostrar-vos un document curiós.

El senyor secretari ens ensenya una comunicació tramesa a la Federació pel Govern civil en temps de l'anterior dictadura. Es un ofici mecanografiat en el qual es diu que a l'esperantisme no li està bé sembrar discòrdies; es commina la Federació Catalana a estrènyer els llaços de solidaritat amb les altres regions germanes, etc. Tot això no semblà prou clar al senyor Milans del Bosch, el qual després de signar manuscriví amb grans caràcters els mots següents: «*Formando, por lo tanto, parte integral de la Asociación esperantista de España y dejando de llamarse catalana.*» Més clar, aigua!

Continuem l'interrogatori:

—Existeix alguna disposició sobre l'ensenyament de l'esperanto en les institucions oficials?

—Sí. Han estat promulgades dues Reials Ordres que s'hi refereixen. La primera fou obtinguda per la pressió de La Cierva, el pare polític del qual, el senyor Codorniu, fou un dels primers esperantistes espanyols. Ara, que aquestes disposicions només tenen un caràcter facultatiu...

—Que les fa pràcticament inútils.

—Gairebé. Només sabem d'un mestre de primera ensenyança, el senyor Domènec Rubio, el qual ha donat classe d'esperanto en una escola de per allí el carrer de Regomir. Quant a la Universitat, hem de remuntar-nos a l'any 1918, en què el Pare Coll hi donà un curs.

—Podem dir, doncs, que la situació de l'esperanto a Barcelona no és gaire brillant.

—No tant. Som pocs, però cregueu que treballem. Un dels nostres grans èxits són els Jocs Florals esperantistes, que organitzats anualment per nosaltres, han assolit un renom universal. Ens arriben manuscrits de les cinc parts del món. Un altre triomf del qual ens enorgullim ha estat la publicació de la *Kataluna Antologio,* antologia de poetes i prosistes catalans vertits a l'esperanto. Es una obra acuradíssima on figuren tots els nostres literats, des de Ramon Lull a Tomàs Garcés. Se'n féu una inicial edició de bibliòfil, sufragada per mitjà d'accions suscrites per nosaltres. Exhaurida aquella, està a punt de sortir la segona, esperada àvidament en els països més diversos. Com us he dit, som pocs; però no dormim.

Això ens han dit els federatius de l'esperantisme català. Són optimistes. Bé és veritat que desanimar-se seria en ells una paradoxa, car esperanto vol dir esperança. Es per això que ens parlen del gran pas que l'adopció de l'esperanto seria per a resoldre el problema de la radiodifusió internacional, i l'actualíssim problema del film parlat.

* * *

El panorama del moviment esperantista a Barcelona no queda pas clos.

Resten encara els *cetanos.* Aquesta paraula és una abreviació de «Senacieça Asocio Tutmondo», que traduït al català vol dir «Associació Esperantista Antinacionalista de tot el món». Aquesta associació, amb la seu a Leipsic, recluta els seus adeptes especialment entre les joventuts comunistes.

A Barcelona els *cetanos* sumen alguns centenars i formen en els grups «Juneço», «Enciclopedia Espero», «Nova Sento», i «Enciclopedia Esperanto».

No cal dir que aquests esperantistes no reconeixen la Federació Catalana ni la Central de Ginebra, les quals són titllades per ells de burgeses i reaccionàries.

* * *

Erem a la «Kataluna Federacio». Per a ensenyar-nos uns documents, el senyor president anava a obrir un arxivador; llavors el secretari intervingué, tot dient:

—Deixi'm a mi, que no ho trobarà. Abans tot això estava en esperanto; ara ho he posat en català perquè no hi havia manera d'entendre'ns.

Que em perdonin els amables esperantistes si amb l'afany de procurar a la informació un final efectista, els faig la mala passada de reportar l'escena.

ANDREU A. ARTIS

L'APERITIU

Al Brown a la Rambla. — Aquesta nit, quan anava a escriure les presents ratlles, he trobat a la paret del Cafè de la Rambla una llagosta de rostoll que estava prenent la fresca. Anant pels camps, han estat infinites les vegades que m'he topat aquesta mena de bestioles; fins quan era molt menut, més d'una vegada els havia trencat les potes i havia intentat menjar-me-les. I això ho feia per imitar Sant Joan Bautista, que, segons diuen els llibres sagrats, es va passar quaranta anys nodrint-se d'aquests insectes.

Una llagosta de rostoll en un rostoll és una cosa normalíssima, passa desapercebuda; en canvi, a la paret del Cafè de la Rambla agafa tot un aire d'imprevist. I aleshores aquest animal es fa viu i persistent a la nostra observació. Es pot dir que el descobrim, que li veiem una colla d'accidents extraordinaris i desconcertants. I això passa amb totes les coses i totes les persones que per un atzar sorprenem en un ambient que no és l'habitual ni el que per naturalesa els pertoca.

Moltes vegades he pensant la importància que tindria aquesta barreja de persones i d'ambients; es podrien produir unes meravelloses begudes espirituals, es podrien combinar unes facècies úniques.

Jo trobo molts llocs del món avorridíssims, perquè la societat en general està mancada d'imaginació, i les persones responsables no tenen cap mena d'humor.

M'he passat un grapat de nits de la meva vida anant al cabaret. Un dia em vaig cansar i vaig dir prou. Al cabaret hi havia sempre les mateixes dones i els mateixos homes. Tot tenia un aire de cosa cansada, de cosa rutinària, de cosa normal i de cosa innocent que feia plorar. Jo vaig dir: «Fins que el cabaret canvii de personal, ho deixarem córrer.» El dia que els presidents de les Acadèmies, que les millors firmes de les ordres religioses més acreditades, que els acèrrims defensors de la filosofia escolàstica vagin al cabaret i comprin flors i beguin whisky sense fer ganyotes, aleshores podrem tornar al cabaret, podrem fumar al nostre gust i no se'ns marcirà de tristesa la flor que portem al trau.

Jo confesso aquesta curiositat, si voleu malsana, d'atrapar les persones en una situació excèntrica; aleshores em fa l'efecte que descobreixo la samarreta i els escapularis de la societat. Recordo que un dia que vaig veure un respectable matrimoni conegut meu en un indret francament canalla, vaig tenir la sensació que pescava un lluç de vuit terces.

Sense arribar a aquests extrems, de tant en tant tinc la sort de presenciar l'espectacle humà en moments extra-oficials. L'altra nit, per exemple, em va passar això amb el boxador Al Brown.

Jo el vaig anar a veure allí on tenia obligació de veure'l, o sigui a la cinquena fila de ring. El vaig contemplar vestit de boxador, vaig admirar tota la seva importància i vaig tenir un disgust positiu que Al Brown no perdés, que Gironès no li administrés les costelles amb una eficàcia satisfactòria. Al Brown és una *vedette* formidable, de les més originals, de les més desconcertants que he vist en el ring. Jo tenia d'aquest xicot una visió i una idea *oficials,* havia complert com a ciutadà.

Més tard, cap allà a les primeres hores de la matinada, una mica trist a conseqüència del match, em vaig deixar caure en un restaurant de la Rambla. Allí hi havia Al Brown amb tota la seva colla, unes vuit persones que seien al voltant d'una taula i que havien menjat i begut sense contemplacions. El mateix personal del ring, amb uns altres vestits, una altra llum, un altre ambient tot extra-oficial.

El manàger del negre—crec que es diu Mr. Dave—s'havia convertit en una mena d'òliba delicada i reflexiva, un personatge llunar que li queien els cabells i la llana del vestit i les ungles dels dits. He vist poques persones més pàl·lides, més tristes, més fetes de «boquilla» de celluloide que aquest senyor que somriu amb un estalvi emocionant. Aquells nois que veiem en el ring fent de «segons», remenant galledes i tovalloles, ens havien semblat homes anuncis elaborats per la propaganda americana. Eren uns pullòvers blancs sense personalitat, pesaven les lletres que duien a l'esquena: AL BROWN WORLD BANTAM CHAMPION. En el restaurant, vestits de paisà, s'han convertit en viatjants de lligacames o professors tendres de filologia. A Amèrica els viatjants i els professors porten ulleres indistintament i fan la mateixa expressió esterilitzada. Al costat de la *vedette* hi ha altres xicots que parlen un espanyol arrossegat i ple de peles de taronja.

Al Brown, sense l'uniforme del boxador, ja no és aquella mena d'animal magnífic fet de molles de filferro i de cautxú ben administrat. Al ring dominaven el pit, els braços i unes cuixes que només tenen els déus de la Polinèsia. Ara en el restaurant dominen els ulls, el cabell rullat i sobretot aquesta boca estranya, que un no sap d'on se l'ha tret. Una boca d'antropoide, excessivament maquillada i feta una mica a la brasa. En el ring no es veia res de tot això; els llavis d'Al Brown envernissats de gin fan pensar en aquelles bèsties de mar, de complexió fofa i d'un vermell indecent, que s'arrapen a les roques, i els mariners en diuen «sés de vella».

Després dels detalls permanents de la seva figura, la cosa més original d'Al Brown és la corbata. Diríeu que és un tovalló que ha servit per a contenir una hemorràgia; un tovalló que s'ha fet famós entre un plet de ganivetades, perquè el blanc de la corbata i les taques de sang són d'un realisme tan cru, que és impossible que hagin sortit d'una fàbrica de corbates.

Al Brown parla anglès i espanyol com si tal cosa; barreja les dues llengües com si mengés pa amb formatge. El seu espanyol té un gust ultramarí i atonyinat, una combinació de «guajira» i de «tango».

Els xicots que el volten li diuen «Alfredo», el tracten de tu i ell no para de riure.

El negre boxador té la simpatia d'aquells animals sense una gota de fel que s'acostumen a veure dintre una gàbia de vidre i que es passen les hores somiant, amb un mosquit a la punta de la llengua.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

● JOIES
RELLOTGES
J. ROCA
Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

URODONAL
neteja la sang intoxicada per l'ácid úric

L'URODONAL es un bon preparat d'acció eficaz i el recomano amb freqüencia.
DR. A. PI SUÑER
Catedràtic de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Barcelona
GRAFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALISA EL REUMA

—Fas cara de molt cansat, Màrius.

—Si sabessis la història de caça que acabo d'explicar-me!

(*Marius,* Marsella)

LA DONA DEL LLADRE

Ja has hagut de badar. M'havies promès un abric del Passeig de Gràcia i aquest té una etiqueta de la Ronda de Sant Antoni.

(*The Passing Show*)

—Te'n recordes? Quan vas demanar la meva mà, vaig estar més d'una hora sense poder parlar, de tan emocionada!

—Si me'n recordo? Va ser l'hora més feliç de la meva vida!

(*Il Travasso delle Idee,* Roma)

—El rellotge que em vàreu vendre s'endarrereix.

—Ah!... I la cadena, que va bé?

(*Pages gaies,* Yverdon)

GRAVATS TIPOGRAFICS BADAL I CAMATS * París, 201. - Telèfon 74071

(c) Ministerio de Cultura 2006

DEL MOMENT POLÍTIC

"Unió Catalana"

La inauguració de les tasques d'Unió Catalana va tenir tot el caràcter d'una solemnitat acadèmica.

El seu president, el senyor Valls i Taberner, va fer un discurs realment presidencial, perquè va resumir molt bé la tasca de l'associació. Va dir que aquesta tasca seria «la normalitat silenciosa d'un treball quotidià perseverant, fet sense pressa, però amb continuïtat i precisió».

Finit el discurs del president, varen parlar tres acadèmics aprofitats. Tots tres varen demostrar d'una manera satisfactòria l'excepcional importància de les seves seccions o especialitats. L'alumne senyor Vidal i Guardiola ens va parlar dels misteris de l'economia i les finances, el senyor Joaquim Balcells va dir les excelències de la cultura i el senyor Trías de Bes va propugnar la necessitat d'una ordenació jurídica.

El senyor Casabò, que no deu ésser un tècnic, es va limitar a llegir una carta encoratjadora del senyor Cambó.

* * *

Unió Catalana porta el ferment cismàtic al cos. L'ànima de l'escissió contra la Lliga, l'home suspecte de cisma és el senyor Valls i Taberner, president d'Unió Catalana.

El senyor Valls és l'encarnació de la simpatia, és l'home més correcte i afable que hem conegut, però és un gran protestatari. De jovenet fou expulsat d'una congregació per inconformista i ara, home fet, havia alçat bandera dintre la Lliga. Ningú no ha oblidat encara aquella sèrie d'articles contra *Elogi de Catalunya* del senyor Vallès i Pujals, articles en els quals el senyor Valls intentava no solament ferir l'autor de l'*Elogi*, sinó inutilitzar el polític.

Es coneguda també l'opinió del senyor Valls sobre l'actuació del senyor Puig i Cadafalch i les divergències sobre l'orientació que el senyor Duran i Ventosa dóna a *La Veu de Catalunya*.

* * *

Algú, ben informat de la política interna de la Lliga, ens ha volgut explicar la gestació d'Unió Catalana, i el seu raonament no deixa de tenir interès.

Es un capítol més de l'eterna pugna entre la joventut de la Lliga i el senyor Duran i Ventosa, inspirador de *La Veu*, i el senyor Puig i Cadafalch.

Aquesta pugna té dos aspectes: inconformisme sobre els procediments i el neguiteig d'una joventut que veia passar la seva hora.

Manera d'insinuar l'inconformisme: fent un acte de fe cambonista. Manera d'insinuar el neguit d'arribar: bellugant el fantasma de l'escissió.

Davant d'aquesta actitud dels inconformistes, el senyor Duran i Ventosa potser hauria reaccionat en la mateixa forma que quan va constituir-se el bloc que havia de formar Acció Catalana. El senyor Duran potser hauria expulsat els heretges.

Però el senyor Cambó va pensar que aquest joc no es podia fer dues vegades si no es volia quedar sol amb els vells prohoms, els senyors Puig i Cadafalch, Vallès i Pujals, Duran i Ventosa i marquès de Camps.

La comprensió del senyor Cambó va evitar el cisma i per això, ara, Unió Catalana té un peu a la Lliga i un peu fora.

* * *

En la primitiva Lliga coexistien dos elements: l'ideal, el mite, i, després, el procediment, la tècnica. L'ideal exaltava els esperits i els treia d'un egoisme massa exclusivista, que sempre — com totes les molleses espirituals — duu l'individu al nores. Cada català, per virtut del seu catalanisme, adquiria una consciència moral més recta i més pura. Volia magnificar Catalunya representada en ell mateix. Fos quina fos la seva activitat, havia de fer-ho amb la màxima perfecció, per tal de fer honor a Catalunya. Mai no podia avergonyir Catalunya en la seva persona. Fos regidor, diputat, escriptor, pintor, burgès o obrer, mai no s'apartava d'aquesta moral política.

Així de l'ideal naixia la pràctica, la tècnica. Era com la flor d'un arbre ple de saba, plantat en bon terrer.

Amb el temps, però, vingué el desgast: l'ideal va entelar-se, i, en baixar el to, va perdre's aquella perfecció harmònica del treball de tots plegats que donava la perfecció de la tasca catalanista, que pel sol fet d'ésser catalanista aspirava a situar Catalunya entre les valors universals.

* * *

Unió Catalana vol fer com la Lliga quan era jove. Diu que hi cap tothom, com afirmava el partit regionalista.

Però els fills i els pares, al costat de la semblança, tenen la diferència. I la diferència de la Lliga i la Unió consisteix, a més a més que la Lliga era un partit polític i la Unió no ho vol ésser, en què la Lliga era una entitat nacionalista basada en un ideal i per tal d'aconseguir-lo tots els programes li eren bons. Per això podia arreplegar tothom que convergís dintre el nacionalisme.

U. C., en canvi, va formant un programa i molt tancat. A l'inrevés de la Lliga, comença per no parlar d'ideals ni de nacionalismes. Tot es redueix a un pla d'estudis, vast, però concret.

I si d'aquest estudi es treuen conclusions, ja no hi cabrà tothom.

* * *

U. C. no és cap partit polític. Només volen estudiar de governar: i, sembla, posar aquestes aptituds al servei d'un partit.

Es la Lliga?

Aleshores una de dues: o bé l'accepten tal com és i, en aquest cas, per què s'han diferenciat de la Lliga?

O bé volen reformar la Lliga: i, cal confessar-ho, la Lliga són ells.

I llavors, on se n'ha anat la Lliga?

El senyor Vidal i Guardiola toca qüestions agràries; el senyor Balcells, l'ensenyament gratuit i universal, etc.

La Lliga es desfà del seu nacionalisme? La qüestió prèvia s'esfuma?

Si la qüestió prèvia s'esfuma, s'esfumaran les vaguetats dels partits polítics catalans.

* * *

La carta que el senyor Cambó ha dirigit als seus fidels deixebles té un to al qual el líder regionalista no ens tenia acostumats. Si tothom sap que el senyor Cambó no s'ha fet més vell que nosaltres i que hi ha mil projectes en el seu esperit, és curiós de constatar que hi ha una major gravetat en aquest document que en els articles i discursos anteriors.

Un detall podria explicar aquest to paternal: el senyor Cambó fa anys que no ha estat en contacte amb els seus, i es pensa que encara són unes criatures.

* * *

El senyor Cambó no va assenyalar als seus deixebles un programa concret: es va limitar a ungir-los per als futurs combats i els va dir: Estudieu i governeu. O més exactament: Estudieu i governareu.

* * *

El senyor Vidal i Guardiola va dir:

«Les generaeions anteriors a la nostra també han lluitat; també han sentit frisances i illusions; també han fet esforços i sacrificis. No han assolit l'ideal. L'assolirem nosaltres? Potser sí.»

Però es podria preguntar: Amb quin ideal assoliran l'ideal?

W. M.

Dissabte i diumenge vinent la més gran excursió de l'any en AUTOCAR
GIRONA, FIGUERES, PERELADA, LLANSÁ, PORT DE LA SELVA, CADAQUÉS ROSES, EMPURIES, LES GAVARRES
Viatges CATALONIA
Rambla del Centre, 37. - Telèfon 23252

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Fontbernat
Sastre
CUCURULLA, 2, 1.º

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

Mirant a fora

L'experiència del Dr. Motose

El Dr. Tonico Motose és un japonès que ha fet els seus estudis a Europa, que fou intèrpret a la S. de N. i que actualment és professor de psicologia a la Universitat de Tòquio.

El seu ensenyament està ben lluny d'ésser exclusivament teòric; el professor Motose, en les seves estones lliures, es lliura a experiències de les quals deuen beneficiar segurament els seus alumnes.

Així, trobant-se un dia a Nova York, se li acudí d'aturar cortesament els passants per dir-los:

—Perdoneu, senyor, només us voldria aconsellar que caminéssiu amb el pit més endavant i les espatlles més endarrera.

Heus aquí l'estadística d'aquesta recomanació: 318 americans interpelats així respongueren amb paraules de mal gust, 156 semblaven intrigats però callaren, 220 s'acontentaren de somriure i tiraren endavant, 25 testimoniejaren amb gestos llur estranyesa que el Dr. Motose pogués anar sol pels carrers, 47 li donaren les gràcies amb ironia, 10 les hi donaren sincerament, 9 es declararen massa vells per canviar.

El Dr. Motose ha establert la conclusió que els americans són «un poble impur».

Els radicals francesos

A Grenoble ha tingut lloc el Congrés dels radicals francesos.

Herriot fou ovacionat després d'un discurs reclamant que tots els radicals només tinguessin un sol cor al servei d'una sola voluntat: «ésser útils al país». Comentant aquesta ovació, l'ex-president del Consell deia:

—Veieu, la gran eloqüència consisteix a saber expressar els sentiments dels que us escolten. Aquests darrers s'aplaudeixen pensant-se que aclamen l'orador. Això és el que m'ha passat a mi avui.

Les dones al Congrés radical

Les «precioses radicals», que s'ha dit arreglant una mica una frase cèlebre, han treballat al Congrés de Grenoble. Hi han trobat l'èxit que no havien tingut l'any passat al Congrés de Reims.

La proposició de les dones a l'assemblea de Grenoble demanant el tancament de certs llocs de la ciutat tan acollidors com poc morals, fou aprovada per unanimitat.

I això que aquests mals llocs, segons la premsa local, havien elegit domicili en un hotel del segle XVIII, *el mateix de la marquesa de Merteuil, la cèlebre heroïna de* Les liaisons dangereuses! *No els ha valgut de res aquesta tapadora literària, d'altra banda ben encertada.*

Encara les eleccions alemanyes

S'havia dit, massa lleugerament, que part de l'èxit de Hitler era degut als vots de les dones alemanyes. Temps enrera també havien atribuït a aquestes pobres dones que l'elecció de Hindenburg era cosa d'elles, i Le Temps *titulà un article:* Les bruixes de Hindenburg, *i hagué d'explicar-se'n després.*

Res de tot allò. El partit de Hitler s'ha declarat netament anti-feminista. I encara una altra dada: de 40 dones elegides al Reichstag, 16 són social-demòcrates, 13 comunistes, 4 del partit del centre, 3 nacionalistes, 1 populista, 1 del partit d'Estat, 1 del partit populista bavarès, 1 del partit cristià-social, i no n'hi ha cap del partit hitlerià.

Censura alemanya

L'article 118 de la Constitució del Reich ha suprimit la censura. Però a Alemanya hi ha un censor: el Dr. C. F. W. Behl.

Les seves funcions es limiten a assistir als assaigs generals de totes les obres de teatre per tal d'assegurar-se que no contenen res de contrari «a la pau, a l'ordre i a la seguretat».

La feina del doctor és fàcil, perquè el poble alemany és tan ben disciplinat, tan altament imbuït dels alts interessos de la nació, que no tolera cap representació susceptible de perjudicar els interessos superiors de la pàtria.

El Dr. C. F. W. Behl encara s'ha buscat una feina extra: la de badar davant dels aparadors de les llibreries i fer-ne retirar els llibres que li semblen poc apropiats per a la joventut.

Presents reials

El duc de Gloucester serà el representant del rei d'Anglaterra en el coronament del ras Taffari. El duc s'ha embarcat a Marsella, acompanyat de sis grans caixes. Una d'elles sobretot intrigà els badocs per les precaucions amb què la carregaven.

Després s'ha sabut que aquesta caixa contenia un pastís monstruós encarregat per sir Sidney Barton, degà del cos diplomàtic a Abissínia, per ésser menjat a l'àpat dels delegats estrangers. Pesa 75 quilos i acaba en un castell en una de les parets del qual hi ha el retrat del ras Taffari fet de caramel. El castell està voltat de tretze caps de lleó; el lleó és una mena d'animal sagrat a Abissínia, on la xifra tretze és fama que porta sort.

ABRICS
La millor col·lecció
Els millors preus
Les millors classes
F. VEHILS VIDAL
Abric reclam . . . . 75 ptes.
Abric novetat. . . . 90 ptes.
Abric fantasia. . . . 125 ptes.
Abric Austràlia . . . 150 ptes.
Abric folro camussa . 175 ptes.
Trinxeres des de. . . 35 ptes.
PLOMES ANGLESES 20 PTES.

UN GRAN PERIODISTA

Léon Rollin

En altra ocasió, durant la Dictadura, havia intentat parlar del periodista francès M. Léon Rollin. Els seus articles al *Temps* i els seus reports a l'*Europe Nouvelle* corrien retallats per Barcelona. D'una extensa informació publicada per l'*Europe Nouvelle* en varen circular còpies a màquina. Malgrat la discreció i la moderació d'un elogi que gairebé només tenia per objecte insinuar als lectors que hi havia una informació digna d'ésser tinguda en compte, la censura va fer fracassar el meu intent. De seguida vaig poder comprovar que M. Léon Rollin era a la llista negra de la censura.

M. Léon Rollin ve de Madrid i és ara a Barcelona. Ve a fer una informació sobre la situació política a Espanya. La seva pre-

Léon Rollin

sència entre nosaltres i l'èxit del seu llibre *Sous le signe de Monroe. Autour de la Méditerranée américaine*, estudi lluminosíssim sobre la influència política dels Estats Units a les principals Repúbliques que voregen el mar Caribe, llibre que trobareu encara a les llibreries i que ha tingut entre nosaltres àdhuc un èxit de quiosc, ens obliguen a tots a saludar aquest eminent periodista amb la nostra consideració més distingida.

En realitat, els periodistes i els polítics d'esperit liberal, devem un homenatge a M. Léon Rollin. Li devem i li retem aquest homenatge, però no podíem dedicar-li un sopar, perquè semblaria que volem comprometre la seva independència. Cal també fer constar que M. Rollin no és un catalanòfil en el sentit prosselitista del mot. Informador, periodista objectiu abans que tot, M. Rollin pot dir coses que ens desplaguin, però sempre seran justes. Però el catalanisme liberal ni cap ideal liberal podria témer mai el judici d'un escriptor honest i documentat.

M. Rollin és una excepció entre els periodistes estrangers que han visitat aquests confins d'Europa. El pintoresc i la literatura alteren la visió de la major part. I sembla que els francesos, malgrat ésser tan intelligents, arriben tan intoxicats pel pintoresc, que és impossible fer-los entendre una qüestió política. Convençuts que han de dirigir-se a l'home del boulevard, comencen situant-se al seu nivell. I àdhuc escriptors que no escriuen per les porteres, com Jacques Bainville, no poden parlar de coses d'Espanya sense incorre en enormes errors de fet. Bainville es refia massa de la seguretat que dóna una quadrícula doctrinal. Però una cosa és la doctrina i una altra els errors d'informació.

M. Rollin no porta ni l'handicap del doctrinari ni el de l'home que parla del que no ha vist i estudiat sobre el terreny. Dotze anys de viure a Madrid li han permès de conèixer aquest país i d'especialitzar-se en assumptes del Marroc. El coneixement de les coses d'Espanya ha estat una preparació adequada per conèixer en tots sentits els països de l'Amèrica llatina. Les seves opinions polítiques—M. Rollin oscilla entre Briand, les promocions noves dels radicals i Paul Boncour—el situen admirablement per ésser un repòrter equànime. Llegiu en el llibre *Sous le signe de Monroe* el capítol dedicat a la qüestió religiosa de Mèxic, on en poques pàgines es fa la història de les lluites religioses en aquell país, i tindreu una idea de les qualitats de resumidor de M. Rollin i del seu sentit de ponderació. L'autor deixa entendre que no és catòlic, però un catòlic pot acceptar aquell report en el qual, sense descendir a l'anècdota, és plantejat el problema amb una gran claredat.

Després de dotze anys de viure a Madrid, varen passar *des histoires* entre M. Rollin i Primo de Rivera. El periodista va veure's obligat a traslladar la seva residència a París. Actualment, l'empresa nova del *Temps* va encarregar-li la secció d'Espanya i Amèrica llatina, collabora a l'*Europe Nouvelle* i en altres diaris i revistes. Els escriptors i els polítics de Madrid han trobat en la persona de M. Rollin un amic segur, però, en opinió de persones que coneixen l'ambient madrileny, només un sector molt reduït ha vist el gran periodista i gairebé ningú ha sabut servir-se'n o ha pogut servir-se'n. Em diuen que potser no seria exagerat d'afirmar que si durant dotze anys de viure a Madrid, M. Rollin ha passat dotze setmanes a Barcelona, probablement si a Madrid hi té els amics, a Barcelona, on gairebé no ha tingut temps de fer-hi amics, hi té els admiradors més fidels, lectors atents dels seus articles i llibres.

Llegint els articles de M. Rollin se'ns acut de seguida de pensar que aquest escriptor té un gran temperament polític que hauria pogut fer d'aquest periodista un excellent home de govern. Una cosa, almenys, és indubtable: l'exactitud dels seus coneixements polítics i l'escrúpol pel detall exacte. Pensant això, arribeu a sospitar que potser M. Rollin ha esguerrat la carrera. Si exploreu el seu esperit sobre el destí de la seva vida, se'ns deixa entendre que en altra època havia tingut certes velleïtats, però que ara—M. Rollin és a la flor de l'edat—no enveja res i que no coneix cap activitat que li plagui tant com la seva, res tan interessant com dedicar-se als estudis polítics. Però aquesta declaració que crec sinceríssima, no exclou que pugueu pensar que si en lloc de dedicar les seves activitats a la política espanyola hagués pogut treballar i estudiar en un país que, en l'ordre de la política europea, resultés més cèntric i d'una importància diplomàtica de primer ordre, el treball de M. Rollin hauria resultat més agraït. El punt fort de M. Rollin és la qüestió del Marroc. Si així com la guerra europea va venir per la banda dels Balcans hagués vingut pel Marroc, el nom d'aquest escriptor avui seria conegudíssim.

M. Rollin viu entusiasmat amb el seu ofici. Si va a Mèxic l'apassiona Mèxic, si va a Madrid l'apassiona Madrid i si ve a Barcelona estudia fins al detall tots els meandres de la nostra política. Donarà una idea del seu mètode d'informació el fet que consultés un amic sobre l'exactitud de la frase «Catalunya endins» amb la qual un dels nostres polítics li havia concretat el programa d'Acció Catalana. Com que la frase no té traducció ni en francès ni en espanyol, no era fàcil copsar-ne el sentit exacte. Un cop entesa, M. Rollin va trobar-la d'una força d'expressió extraordinària. Un report o un parell d'articles de M. Rollin exigeixen una veritable enquesta i múltiples consultes. Estigueu segurs que durant la seva estada a Barcelona hauria consultat des del primer conservador al primer anarquista. I els seus reports, com totes les informacions dels escriptors que coneixen bé un país on no resideixen, donarà el relleu just a les coses que realment en tenen i que els naturals del país no han sabut veure. Escriure per a estrangers, per a un públic internacional, no deu ésser molt fàcil. Cal saber situar el lector i, per conseqüent, els problemes de perspectiva deuen variar radicalment. Els millors resumidors de la política d'un país no són mai els nacionals, sinó els estrangers ben informats.

M. Léon Rollin té ara la rúbrica de les coses d'Espanya al *Temps*. Podeu estar segurs que quan el senyor Quiñones de León mobilitzi trenta periodistes i tots els ressorts dels obsequis més gentils i commovedors, un article de M. Léon Rollin situarà les coses al seu lloc just.

MANUEL BRUNET

—Quan jo seré gran, viatjaré molt, perquè vull ser explorador...

—Jo també viatjaré, perquè vull ser mariner...

—I jo, perquè seré aviador...

—Dons jo encara viatjaré més que tots, perquè vull ser president de la República.

(*Ric et Rac*, París.)

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una
TORPEDO 6
FORTA i RAPIDA
Una meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. A.
Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

Monòleg del lladre

Conte inèdit de MIQUEL LLOR

Fóra ben fàcil!

Fóra ben fàcil; sols que ara a Ell li passés per l'enteniment anar al telèfon o al lavabo. Ni se n'adonaria, tan distret!, com a bon hereu de burgesos, mig analfabet i amb la ingenuïtat dels autoritaris. Un simple gest de braç al calaix, obert sempre: entre aquell garbuix de cartes de dona (perfumades, d'ortografia de camàlic), de monedes, de caricatures divertides, de flors seques, de bitllets de banc... BITLLETS DE BANC!: tres o quatre em bastarien...

Cert que hi ha una mica massa de claror aquí. Marianna somriuria alliberada de l'angúnia d'aquests darrers dies de mes: i l'angúnia d'escarbotar el sou del vinent... necessitat progressiva com un vici.

Una mica massa de claror... Ell, d'un cop de mà, d'amo, ha ajustat el calaix; s'hi deixa el rellotge a dins... no li ve d'aquí, mal se li trenqui la molla. El magnífic Pathek Philippe! batega sense duresa, com un po's, com feia aquell tudó mort el darrer dia de caça: li sentia el batec del cor per sota les plomes calentes... que s'anava aturant com el rellotge oblidat al calaix. Ell es descuida de donar-li corda, negligent com a bon hereu de burgesos, que es deixa els bitllets entre les cartes de les bagasses i les flors seques de qualsevol «dancing»...

Ni se n'adonaria!: sols se n'anés uns quants minuts! No fóra cap mal tampoc; Ell llença els diners que el pare es fa guanyar pels mísers endogalats ran dels enginys monstruosos, a les seves fàbriques!... Marianna somriuria; se li esborrarien les arrugues que el neguit li clava al front... Poder tenir roses fresques cada dia!...

No fóra cap mal!: quatre o cinc bitllets dels mitjans nivellarien el desequilibri insuperable... Qualsevol gresca d'Ell li costa més que la mesada que em donen (com una almoina), dins el sobre amb franja de celluloide i l'eterna errada del meritori que em posa «rr» en comptes de la «ny» al nom... Massa claror!: sort que les cortines velen la llum, per no descolorir els daurats dels lloms: llibreria inútil, de nou ric... Li compraria un pom de roses menudes, de mel, amb una d'esclatant, encesa, al mig, talment com hauria fet cada dos per tres, si hagués acabat la carrera: «Eladi Castanys. Advocat. De deu a dotze»...: sí, i a quarts d'una al Passeig de Gràcia: saludar les dames, fomentar la clientela, dir coses amables a les amigues: trobar Marianna, abrigada amb pells clares, guants blancs: perles al coll...

Maleït Dret Civil!: va desguitarrar-ho tot: incompatibilitat d'assignatures, mala fe del catedràtic, la son enorme davant del llibre de text... esveraments de cada examen... cremor a les galtes... desmemoriament... idees entre boires... I ara aquí; les quatre parets de la biblioteca: la màquina d'escriure com un càstig, a prop d'Ell, de l'hereu, que fa becaines al cadiral esculpit, que distreu l'oci fent ocells de paper entre badalls i cocktails... Home horrible, enfundat dins la pròpia carn, com les foques; pres dins els gruixos de la matèria que li oprimeix l'ànima i tot: no pot acabar ni d'obrir els ullets... Si se n'anés!... Marianna somriuria... una festa a casa!: es posaria mitges noves, incitants... les roses de mel a la taula... parlaria sense indirectes... la veu d'ella fóra ondulant i neta d'aquelles estridències que t'arriben als nervis i et fan carrisquejar de dents...

Però... cert que ara Ell ajusta el calaix i s'aixeca! Marianna necessitava una altra mena d'home, que es sabés imposar a temps; les dones volen ser manades: sentir que l'home les domina. Si hagués estat advocat, prou!; però ara! «Totes les amigues s'han casat amb homes de carrera!», diu i rediu com un cantussol de guatlla. Té raó: fins l'Aurèlia, tan desacreditada!, tan morena, amb l'ombra de la luxúria a les vores dels ulls... i aquell vespre del sant, el pessic a la cuixa pel passadís fosc.

Sí que s'aixeca! Bé li costa prou de redreçar la còrpora de burgès! Els brillants del medalló li lluen... consulta el rellotge...

—*Castanys: si algú em demana, aviseu-me. Si ve el papà, digueu-li que parlo amb un amic. Entesos?*

—*Sí, senyor: entesos.*

Entesos; és providencial; deu ser una facultat que tenim els homes de provocar allò que ens convé molt que passi! Un amic!: una meuca de l'Excèlsior!; avui hi haurà barrila; es malmetrà els bitllets del calaix, quatre, cinc vegades més...

Serà ben senzill; només una passa i allargar el braç... No res... Ell ni se n'adonarà... Si fos el seu pare, que és qui sap fer-los guanyar... Marianna em parlarà sense asprors... endolcida d'ulls; diumenge rebrem els amics amb expressió franca, sense dissimuls.

No; cap escrúpol per fer... *això*. Ell surt, cap-cot, com si li pesés el clatell... respira com una manxa: repugnant; ric... RIC! I té carrera!; inútil per ell; només sap entretenir les mosses de l'Excèlsior, i se'n deuen riure de veure'l tan feixuc! No; gens d'allò que en diuen escrúpols morals: noses, prejudicis, manies! La moral!: paraula inventada pels rics, vagarosos, per por que els prenguin els diners guanyats de mala manera, protegits per la llei, a la salut dels pobres.

No; ben bé pobre no; els avis eren senyors de debò... Les ganyotes de dissimul de la classe mitja: pendre el te i no sopar; aperitiu a la terrassa elegant i dinar menges ingrates, insuficients... Escrúpols per tres o quatre bitllets?... Marianna es creurà que hem tret la rifa: l'engany de la rifa, mal humor de Nadal. La veu colla d'Ell travessa l'encoixinat de la cabina... La bagassa de l'Excèlsior li deu mendicar diners; fa bé: ells les prostitueixen: elles els arruïnen: se'n revengen. Però ho fan a les clares: «Dóna'm tant i tant—li dirà—per la modista, pel joier» (mal sigui pel macarró). Però no és com haver d'aixecar-te i anar amb passes prudents i obrir aquest calaix i apoderar-te dels bitllets, abusant de la distracció d'ell, de la confiança que em té... No; no és robar, no..., és... és R-O-B-A-R...

Ningú no ho ha de veure; no el perjudico de res: ni se n'adonarà... Si tothom li pren els diners dels dits!...

Ara!... Juraria que se m'han adormit els peus; ni que m'anés a examinar!: el mateix batre de cor, com aleshores; les mans balbes; els ulls emboirats. Tant com se'n reien En Casals i En Riera!: només dissimulant-ho molt bé els arribava a convèncer que jo no era un... covard. Són els nervis i prou. Ves!: per què n'han de dir covardia que les cames et tremolin, i no tinguis esma de cloure les mans, i la suor del front, i els batecs furients del cor que et fa tant tant mal que t'has d'ajupir així, ben bé contra la taula, com si tot menjant t'haguessis empassat un os punxós...

Es ben bé per culpa de no haver acabat la carrera!; prou se li coneixia que no vaig caure en gràcia a aquella bèstia de catedràtic, entonat, que es netejava les ulleres amb un paper de fumar perquè li veiéssim els anells!... Sí: encara parlen... home repugnant, mercader; Ell, en lloc de ser tan deixat, tanqués bé els calaixos, jo no em veuria en el cas de sofrir així... Escrúpols d'aquesta gent sense consciència?: i la seva mare mig boja per semblar una noia, desesperada rera els xicots, els porters, els escrivents, regalant-los agulles de corbata...

Cal un determini ferm: treure els bitllets... treure ara vol dir sostreure, vol dir... robar. Robar, no!: no és robar... és fer en petit allò que ells fan tota la vida a cada cop dels telers i amb la consciència tranquilla. Tothom ho fa si pot, i si no poden parlen de la moral; qui no té allò que li fa falta, ho ha de pendre de qui li sobra... El vidre de la taula és més fred, avui; el temps fresqueja... no, és la mà. D'aquí al calaix només hi ha tres pams: un, dos, tres... i mig, just. Tres, dos... un... ja el toco. Es una bella taula! Si Ell se l'hagués haguda de guanyar, encara menjaria amorrat a terra, com els porcs... que ja ho sembla i es dssimula la calba amb els cabells aplanats...

Ara!... Una mica de batzegada obre el calaix. Si *és* ben senzill!...

Es ben senzill... Ell encara enraona, se'l sent a través de la porta, encoixinada com el calabós d'un boig. No pot pas entrar així de sobte, d'una manera cinematogràfica, com per miracle!... Caldria respondre serenament, fer veure que he vist els bitllets caiguts a la catifa; Ell no em creuria... no tindria més remei que anar-me'n corrents escales avall, però la porta de baix costa una mica d'obrir i Ell aconseguiria posar-me la mà a l'espatlla... Potser no! Potser amb les presses se m'enganxaria el peu a l'estora; i allò de no poder treure'l, com passa en els somnis i potser se li enganxaria a ell i em donaria temps per fugir pel carreró, fent el desentès, xiulant... però els carrers estrets encara són més perillosos perquè es veu qui va i ve de cap a cap... «Lladre!»... i la gent de seguida surt pels balcons i mouen els braços... i l'embús dels automòbils al capdavall... no pots passar... i el tremolor de les cames...

No és res... de segur que dec patir del cor... Aniré a veure En Riera, que s'hi ha especialitzat. No; En Riera és dels que em deien covard... i als malalts se'ls enganya sempre... m'enganyaria tot fent un posat rialler. Ves!... qui m'ho assegura que això, aquest moment, és veritat, que està passant, que toco el vidre de la taula, el llum, la ploma d'Ell, o bé que ho somio... No ho crec, és que m'afiguro que m'estic quiet així, la mà al calaix a punt de treure, de... sostreure, de... ROBAR. El moment present m'allunya de mi mateix, em redueix al tamany d'una volva, com si em desmaiés, em morís, sense esma, ni gens de pes, ni de pensament...

Cal fer-ho. Marianna somriurà... potser no em retreuria més allò de les amigues casades amb homes de carrera... No sentir més allò del sacrifici d'haver-se casat amb mi. Sacrifici!... no el sabrà mai aquest... Empendrem una vida nova i estalviarem pels vestits de la temporada, per la festa del sant, pel cinema... pel concert... La música!: ofici agradable, n'escrius i no et poses en evidència com els que fan versos. Et dissimula... ningú no coneix com ets. Prou n'hauria fet si n'hagués après... tots m'ho diuen quan improviso al piano amb una mà sola... costa massa de llegir les dues ratlles del pentagrama... i no et surt res més que allò boirós, confús, mentre pressents que la música va i ve, com un aire o un vent, i esclata en un *crescendo* triomfal abans d'arribar o havent passat de tu: l'èxtasi... però la veu de Marianna, com un ganivet oscat, mana que t'aturis... té migranya, els veins es pensaran que s'ha tornat ximple...

Els veins... la veineta manicurista... la la mitja rialla al replà... la boca molsuda, morro de conill... ulls de furó... Caldria trobar-nos per l'escala, a les fosques... prou que ho provària... de segur que no es queixaria... m'ho demana amb els ulls... mentre Marianna no obrís la porta de sobte...

Cal fer-ho. Roses de color de mel...

No ha costat gens. Sí; cartes, el tub d'aspirina... cent... cinquanta... cartes... flors; cent... cent més... Oh! Cinc centes... vint-i-cinc, més i més. No; no calen tants; els petits; és més dissimulat. Dormir... si t'haguessis mort llavors, tan malalt, de petit! Així, a la butxaca... No res; no és res... tornar a lloc... sumar, dividir, com abans, xifres, xifres arrenglerades, sense pensament ni ulls, paralleles com les vies del tren que se us emporta qui sap on de lluny, cap a ciutats on no us coneix ningú, no pas com a Barcelona, que a qualsevol cantonada et pots trobar amb Ell, reinflat de cara, fill del burgès, que et pot mirar amb les mirades que has somiat i t'acusen sense dir res d'una malifeta que vas cometre un dia o altre, que tens oblidada, i el somni te'n dóna la *sentida*. Viatgers feliços de trens que se us emportin allí on ningú pugui dir-los... LLADRE, perquè has abusat de la confiança que Ell et tenia posada...

Quin repòs!. El cor reprèn la marxa suau. Roses per Marianna. Sols que demà... el calaix tornarà a ésser obert; demà passat també... i l'altre... No; destruïda la necessitat no t'acuden les temptacions. Però el calaix quedarà obert cada dia; i Ell és tan distret! Es refia com un noi... i a estones, segons quina cara posa, estic segur que és la seva cara de quan era petit entre el rengle de nois que surten d'escola amb l'acompanyant ple de pols...

Quan era petit!... No saber què vol dir bé ni mal... parets de jardins... acàcies i lilàs a Sant Gervasi... enfilar-te a robar... no... a *collir* nesples verdes. Eren els altres que s'enfilaven... jo no en sabia... jo els ho manava, ben cert, per no comprometre'm. Es ara, de sobte, que n'he après... però és que ja en sabia sense haver-me'n adonat... robar! L'instint que dormita en algun recó i ara ha saltat de cop...

Marianna... roses de mel... Aurèlia ardent... la manicurista... l'escala fosca... la presó plena de reixes... tren esperitat que esborra tots els paisatges menys el record...

Caldrà veure un especialista de l'estómac; de segur que se m'hi fa una llaga... grunys als budells... potser és una indisposició... una diarrea... Ves! Tot una plana inservible, amb còpies i tot... lletres saltades... Aquest cilindre rosca com el pas d'un pestell de pany... pany de presó de cinema amb lladres ben pascuts.

No és l'estómac: és el cor tanmateix. Marianna en té la culpa; el seu frenesí; la vanitat femenina; la mortificació perquè les amigues són casades amb metges i advocats. Sense aquella dona, avorrida, estimada, imprescindible, no em veuria en aquest cas: aquest pes estrany a la butxaca...; ser... ser un... No; els lladres són una altra mena de gent, però ningú del món no m'ho entendria. En va tenir la culpa aquell vespre clar; l'estiueig maleït. No m'hauria pas casat si Marianna no m'hagués fet mirar daltabaix les grans esquerdes negres del penyal: el mar al fons, blanc de lluna; lluna ridícula que es posava en els cabells i en els ulls d'ella i en el vas d'aigua on bevíem... Ara jo duria la clau de casa; aniria al teatre cada nit; no se'm retreuria el fracàs de la carrera... El perfum de Marianna... heliotrop com una aurèola: una estela gairebé lluminosa... aquell neguit d'haver arribat massa tard al lloc on ella m'esperava i només trobar-hi el perfum... el perfum que qualsevol altre home podria aspirar com cosa pròpia...

Heliotrop repugnant... fatiga de la indiferència. Marianna, una dona com totes, sense cap aurèola. Heliotrop repulsiu, que el sents en obrir un calaix del tocador, en moure la gira dels llençols; heliotrop nauseabund. Marianna horrible, fidel, insubstituïble. D'ella em ve tot això... la presó al capdavall, la fugida pel carrer estret...

Ell!... ja no parla al telèfon... tornarà amb els ulls encesos de desig de la dona que l'explota, que el roba... No; ella *també* hi té dret. Ell és el lladre... fill de negociant que somriu com les persones honestes sense aquestes fiblades als polsos ni els batecs de cor, enormes, que no s'adiuen al respir... terror. les passes s'acosten, refiades de mi... No; això fóra ROBAR de debò i... la moral... i la por... la por!... Obrir el calaix... llançar-hi els bitllets de qualsevol manera abans no arribi... Ja està... Tornar a lloc... el tamboret cau... la punyida horrible al cor...

—*Què us passa, Castanys, que us veig tan groc! No us trobeu bé? Potser que us toqués l'aire! Sortiu: ja tancaré jo! Si us sentiu fluix, us faré acompanyar a casa amb el cotxe! No és res? Millor. No us preocupeu per mi...*

—*Té raó: val més que surti. Gràcies. Tanqui bé. Déu ens guard d'una mala persona. Com que de vegades es deixa el calaix de la taula obert!...*

—*Només quan hi sou vós! Ja sou de confiança.*

—*Gràcies, però més valdria que el tanqués sempre. Es un compromís per mi... li prego... em fa angúnia... tanqui'l sempre.*

—*Descanseu, i si demà no estéssiu bé del tot, us enviaria el metge. Si Déu vol, no n'hi haurà necessitat...*

Sortir: l'aire, la foscor... Sopar, sense roses com de mel, i una d'encesa, esclatant, al mig. Diumenge, neguit per les visites... les arrugues al front: Marianna... veu agra... ganivet oscat... mesada d'home que no es sap guanyar la vida... el recó de l'escala fosca... els llavis en els llavis de la manicurista... Adéu, roses de mel; Marianna, casada amb un estudiant fracassat... lladre fracassat... covard... mediocre...

MIQUEL LLOR

Origen de la Tuberculosi

Aquesta terrible malaltia és produïda generalment per contagi i són més propenses a adquirir-la les persones dèbils. El microbi és a l'aire i en respirar passa als pulmons, on, si es tracta d'una persona dèbil, es desenrotlla i reprodueix donant lloc a la malaltia. Per això recomanen els metges a totes les persones dèbils, als anèmics i convalescents, que prenguin el

Fosfo-Glico-Cola Domènech.

Commemoració de Virgili

Barcelona—una vegada més excepció hispànica — donarà al bimillenari virgilià un ressò de cultura, dins un ambient preparat. Potser fóra una pedra de toc per a mesurar l'essència llatina de cada terra, aquesta commemoració virgiliana que celebren els pobles d'Occident.

Virgili no és pas un clàssic immòbil, oblidadís en la seva pròpia magnitud. Virgili—com tants d'altres: Catul, per exemple — destrueix la idea del clàssic altisonant i inabordable. Una humanitat vivíssima traspua el seu esperit; una mollesa suau ens ei fa sentir pròxim i fratern. Adhuc quan

Dr. Joaquim Balcells

una falsedat flagrant mena la seva lira, hi ha un íntim tremolor humà, corprenedor i punyent.

Virgili no és pas el clàssic serè, sinó el clàssic turmentat. No hi ha en ell la magnífica, augusta serenitat d'Homer o d'Esquil. Sinó que sovint plana sobre el seu esperit l'angúnia i la tristesa.

Virgili—en l'estampa tòpica—té plens de llàgrimes els ulls i mira al cel. Diu la seva oració anguniada—*ad sidera palmas*—alçant les mans vers les estrelles. Aquell moment de l'*Eneida*, en mig de l'afrosa tempesta, clou la imatge típica del cantor. Virgili té una humanitat plena de trèmula tristesa, com si una veritable angúnia física pesés damunt d'ell. Com si una autèntica malaltia influís damunt del seu esperit.

I aquesta angúnia, Virgili la transporta al paisatge. El paisatge passa a ésser part integrant del poeta. Troba tota la seva tristesa empeltada en el camp, en el cel, en les aigües. *Sunt lachrimae rerum*. Llàgrimes de les coses!

Worringer deia—en el seu estudi sobre l'essència de l'estil gòtic—que l'home primitiu considerava el paisatge com una cosa aliena, inaccessible, saturada de mística grandesa. El clàssic—i en aquests temes la cita de Scheler és imprescindible—veu l'home com un complement del seu jo.

Aquest complement, però, té en Virgili un interès especial per tal com no és pas una conjunció de dues parts complementàries, sinó una projecció enfora del seu esperit. El paisatge és menys que el poeta; és el seu espill. El poeta el domina i en construeix la seva melangia còsmica. Breu: Virgili era un romàntic. Tot això que diem ara no és dins Lamartine?

Aquesta és la valor i l'autèntica modernitat de Virgili. El seu romanticisme que el Renaixement no va saber compendre. El Renaixement sols va copsar l'esplèndida màquina formal; la *mise en scène*. El Renaixement reprodueix els diàlegs de Títir i Melibeu, de Coridó i d'Alexis, i en transporta la gràcia virgiliana de les *Bucòliques*. Itàlia, amb els petrarquistes, amb Sannazaro, amb Giovanni de la Casa, revaloritza Virgili, que és exportat arreu amb la llavor renaixent. El finament impassible, Garcilaso de la Vega, l'empelta d'una manera magnífica al castellà. Les clarors virgilianes resplendeixen en una voluntat harmònica de poesia. La tradició de Virgili omple i encunya la llatinitat.

Però el Virgili que ens interessa a nosaltres, camina subterràniament. Potser fins avui no ha estat precisada la seva envergadura de poeta anímic, i extra-real.

El professor Joaquim Balcells, de la F. B. M., ànima de la commemoració virgiliana a Catalunya i un dels homes als quals l'estudi de les Humanitats ha dotat d'una més vigorosa qualitat humana, ha publicat un interessantíssim estudi sobre les relacions afectives de Virgili i la Naturalesa, que omple de llum aquest tema apassionant. Mentre el seu *Apèndix Virgilià*, obra amb la qual Catalunya contribuirà ben dignament al record aniversari, no es publica, aquest assaig del prof. Balcells resta en un primer pla d'interès.

«Virgili—escriu el professor Balcells—enlaira la Naturalesa a clarors divines; ja no és l'home sols la única criatura digna; és tot l'Univers i l'home que en forma part.» L'article que hem escrit està inspirat pel criteri central d'aquest assaig, primera fita de la commemoració virgiliana a Catalunya.

GUILLEM DIAZ PLAJA

Un monument a Gutenberg

El professor Kleukens, de Darmstadt, acaba de llançar una crida, adreçada en primer terme al president del Reich i en general a totes les nacions civilitzades, invitant-les totes a cooperar a l'erecció d'un monument a Gutenberg, que s'emplaçarà a Magúncia, previ un concurs internacional d'arquitectes. Aquest monument, que seria una mena de «temple de les nacions» hauria de quedar llest en 1940, data en la qual serà celebrat el cinquè centenari de la invenció dels caràcters d'impremta.

TABLETAS DE

CAFIASPIRINA

BAYER

contra los dolores de cabeza, muelas y oído; neuralgias, jaquecas etc. Aumentan las fuerzas sin atacar el corazón ni los riñones.

EL PRIMER NUMERO DE

"El senyor Canons"

va exhaurir-se ràpidament

Afanyeu-vos a comprar el segon

Sortirà dissabte,

dia 1.er de novembre

Acaba de sortir un nou llibre

del

Marquès de Villa-Urrutia

Eugenia de Guzmán

EMPERATRIZ DE LOS FRANCESES

Preu: 5 pessetes

DE VENDA:

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

CATALANS!

adquiriu un

JORDIET

Val 3 ptes. Novetat de

CLINICA DE BEBES

6, Tapineria, 6

(Via Laietana)

Agència exclusiva

per a la venda de

MIRADOR

Societat General

Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 - BARCELONA - Tel. 12781

(c) Ministerio de Cultura 2006

I EL TEATRE

LES REVISTES

Els nostres ulls exigeixen imperiosament les formes nues. Els nostres ulls demanen ardentment les formes reduïdes a llur geometria elementària i rebutgen categòricament les formes enfarfegades. Es una necessitat demostrada. Una necessitat comuna a tots els homes de tots els temps. I una necessitat que, a la nostra època, es fa sentir més imperiosament que mai. L'home actual, en efecte, ha adquirit una cultura visual essencialment geomètrica que li fa desitjar ardentment aquest elementarisme formal. Els ulls de l'home actual, acostumats al contacte constant amb objectes llisos i nets, clars i simples, acostumats a ensopegar constantment amb la simplicitat imperant, des de la sobrietat de l'auto a l'economia del paquebot, passant per la geometria estricta de la Dunhill i l'Evershcarp, exigeixen més imperiosament que mai aquestes primàries estructures.

Modernament, les arts plàstiques, que s'adrecen primer que tot als ulls, han cuitat a satisfer — l'arquitectura, llur mestressa, al davant — les necessitats visuals de l'hora. Per què els nostres *producers* s'entesten a convertir les revistes de music-hall, manifestació essencialment plàstica, en l'única excepció que confirma la regla? Per què els nostres *producers* s'entesten a convertir les revistes que s'adrecen sobretot als nostres ulls, que han de satisfer els nostres ulls, que constitueixen una «festa per als nostres ulls» — això és ja gairebé un tòpic—, en una nosa per als nostres ulls?

L'home civilitzat cobreix el seu cos amb el perfecte complet anglès, justíssim de línies, tot obeint a lleis d'economia i de sobrietat. L'home civilitzat es vesteix. L'home salvatge, per contra, s'adorna. El *rastaquenère* també. D'ací ve llur gust per les anelles al nas, les plomes al cap i les armilles de fantasia. L'home civilitzat construeix la seva casa amb belles parets llises i nues. El noi del carrer decora aquestes parets amb gargots i pinta bigoti i barba a les cares rasurades dels cartells que exhibeixen als vestíbuls dels cinemes. Així dels nostres *producers*.

Al music-hall cal partir de la base que el decorat és un simple fons sobre el qual s'han de retallar precisament els arabescos que dibuixen les evolucions dels artistes, un simple accessori que no ha de pretendre erigir-se en dictador ni arreconar els actors en benefici seu, sinó que, en comptes de menysvalorar el joc d'aquests artistes, ha de posar-lo en evidència, acusar-lo i accentuar-lo netament. Al music-hall cal partir també de la base que el cos nu, lliures les seves línies harmonioses, és més bell que el cos vestit i, sobretot, que el cos enfarfegat. I bé: els nostres *producers*, posseïts d'un exhibicionisme preciós de nou ric, barrejats amb el *rasta* que s'adorna i el salvatge que es tatua, adornen, tatuen i enfarfeguen el decorat. I adornen, tatuen i enfarfeguen el cos nu.

Primer que tot, el decorat. S'ha de reduir a un simple fons que no desnaturalitzi el joc dels actors, sinó que l'acusi francament, que el doti d'una qualitat de *gros plan* obsessionant.

En el decorat, doncs, la fastuositat no s'ha de cercar en l'enfarfegament sinistre del decorat amb fals or i falses pedreries, sinó en la qualitat de la matèria emprada, la qualitat dels cortinatges, molt més bells en sí que tota la decoració, tots els tatuatges, tota l'ornamentació que se'ls faci suportar.

I acarem-nos ara amb els artistes. Hem dit que un cos nu, lliures les seves línies harmonioses, és més bell que un cos vestit i sobretot que un cos enfarfegat. Això no vol dir que aconsellem el nu absolut. Aconsellem, però, els vestits que no anullin les línies del cos nu, sinó que l'acusin netament. «Les coses més simples es simplifiquen al music-hall: hom ateny el lineal», ha dit un crític. Ací, pel contrari, aprofitem els *saldos* usats que han servit un any seguit a les Folies-Bergère de París, i que després les noies de Max Weldy recusen i lliuren a l'exportació. Penso amb angúnia en aquells imposants encensers amb encens i tot que plantificaven sobre les pobres *girls* de *Venus Genitrix* i en els importants embalums — una cosa seriosa — que els clavaven al cap al primer quadro de *Carnet Parisien* i que les pobrissones s'havien d'aguantar amb les mans perquè no caiguessin.

L'estètica del *producer* no consisteix a enfarfegar cossos, sinó a posar en valor les línies d'aquests cossos. I la fastuositat no s'ha de cercar en els vestits, sinó en la riquesa de les combinacions d'aquests cossos estrictes: composició de la distribució dels artistes en escena, ritme de l'evolució i del moviment de masses. El tot, valorat, accentuat, per la il·luminació: els jocs de llum, que no són els dos o tres projectors primaris que es llancen ací a l'atzar sobre les *girls*, sinó quelcom de més complex. La il·luminació adquireix una importància creixent en els espectacles moderns. Bragaglia, el célebre renovador del teatre, ha estudiat detingudament aquest tema i, en principi, és partidari de substituir la il·luminació blanca per la vermella, que posseeix major flexibilitat per al matís i el volum. Audiffred, director artístic de l'Empire, atorga una atenció preferent a aquest element i escull curosament la llum que convé a un grup nòrdic, per exemple, o a una mulata de la Luisiana.

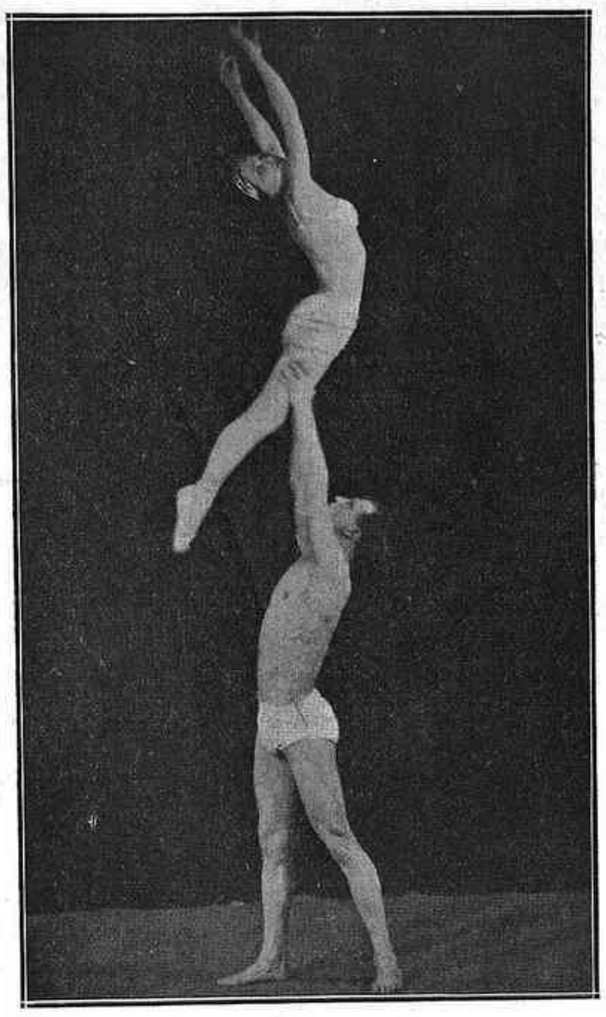

Tot el que precedeix indica clarament que no es tracta d'enfarfegar ni d'enlluernar amb una fastuositat de guarda-roba; que no es tracta de decorar, sinó que es tracta de construir. Decoració i construcció. Dos antípodes. Els nostres *producers* decoren. No construeixen. Cal construir. I cal construir amb una precisió singular, amb un rigor especial. Implacable i lúcid, ha d'ésser el music-hall segons Levinson. Aquest és el mot. Quan l'acròbata llença una flor des de les altures, no ho fa per a fer bonic, no es tracta d'un *adorno*, sinó que ho fa per no trencar-se el coll. Jack Stanford, a la seva *loge* del Romea, es queixava amargament d'una petita imperfecció, imperceptible per a tothom, de l'orquestra. Una petita qüestió d'*accent*. Si el seu collega Hal Sherman, el creador del gènere, porta un vestit flotant no és per fer riure, sinó, segons pròpia confessió, «perquè ha de donar el ritme sense *apoiar*». Es conta d'un famós *producer* que volia respectar a tot preu la línia del fris de *chorus-girls*. Si una noia massa grassa sortia del rengle, era immediatament passada pel ribot de les desapiadades barnilles de cotilla.

Implacable, el music-hall. Aquest és el mot. I al costat d'aquesta concepció exacta del meravellós espectacle, al costat de tot això, què són les nostres revistes actuals? L'anarquia. L'anarquia, simplement. Continuo creient que *Wake up and dream*, prescindint de tots els defectes accidentals que es vulgui, i considerant únicament l'orientació essencial, constitueix una lliçó per als barcelonins. Una lliçó de simplicitat.

SEBASTIÀ GASCH

LA NOVA OBRA DE G. A. MANTUA

"La veïna del terrat"

Al teatre hi ha dues menes d'autors. Uns, els que aspiren a fer teatre de debò, plantejant un conflicte humà i atenent-se, en descabdellar-lo, a normes de sinceritat. Aquest teatre, sigui reeixit o no en sigui, sempre és digne d'elogi.

Altres, potser els més, que van de dret a l'èxit. Es tracta d'uns senyors, més o menys coneixedors del teatre, els quals s'han adonat que a la façana d'aquests sol haver-hi una guixeta, a dins de la qual hi entra una considerable quantitat de moneda. S'han fet l'ullet bo i pensant: «Part hi vull.»

Hom sap que l'autor de teatre cobra un tant per cent en concepte de drets de representació. Si té la sort de poder arribar a un nombre important de representacions s'atipa de cobrar-ne. Davant d'aquest panorama atapeït de moneda aquests senyors s'han posat immediatament a la *feina*, això és, a *escriure* obres. Què ha de fer l'obrer?

Per altra part, al teatre, encara que sembli estrany, hi ha un pocediment relativament fàcil per a fabricar èxits. Es qüestió de tirar al dret prescindint de manies artístiques. I de posar mà a un assumpte sentimental i romàntic. El de la mare amb fills, abandonada pel marit o separada d'ell, jove i bonica—el detall de l'atractiu físic és indispensable—, que es trobi a punt de caure en allò que hom en diu la *deshonra* i que, si hi cau, a contracor, és per tal de poder donar pa als fills. El de la noia, també bonica i per torna amb una decidida vocació per a ésser virtuosa o simplement per a ésser una perfecta mare de família, a la qual la família, o les circumstàncies, fan anar pel mal camí; són assumptes que poden ésser utilitzats amb tota mena de confiança i garantits, si voleu, per un any, com els rellotges Omega. Ben amanits, mai fallen.

Hom els talla en tres o quatre trossos, com si es tractés d'una butifarra, els farceix amb uns quants xistos de calendari, hi intercala unes quantes escenes mogudes, hi afegeix unes pinzellades d'això que ara se'n diu ambient—el carrer, l'interior d'un establiment i l'entrada i sortida de tipus subpintorescos —, i èxit segur. Sobretot si hom compta amb una actriu apta per al pinyol. Amb aquests elements, degudament manipulats, pot cuinar-se una obra d'èxit i gairebé assegurar-ne per endavant una cinquantena de representacions.

Els autors que es dediquen a l'ús i abús d'aquesta mena de teatre no la senten pas *la necessitat espiritual* d'escriure comèdies. De necessitats d'aquesta mena potser no en senten cap. Ho fan amb l'esguard clavat a la guixeta com un ganivet, i amb l'obsessió de la menjadora encastada al cervell.

Sospiren, com les noies primiceres en contemplar la imatge d'En Valentino, per a veure penjat damunt la guixeta aquell retolet enternidor: «*Quedan despachadas todas las localidades para las funciones de hoy, tarde y noche.*» En anar al teatre, hi passen per davant i miren de reüll si hi és. El dia que li veuen els agafa un cobriment de cor. Són tan sentimentals i romàntics, per no dir més, com la Dama de les Camèlies.

D'entre ells n'hi ha que tenen una flaca per la bajanada sentimental. Cas Roure.

En Màntua la té per la bajanada còmica. Es un avantatge per ell i pel públic. Per ell, perquè així s'estalvia de complicar l'argument, i pel públic, perquè se l'empassa amb menys dificultats. Aquest avantatge, de retop, afavoreix l'autor.

Un símil que pot donar idea al lector de la qualitat d'aquestes obres. Agafeu els xistos que solen llegir-se al calendari Bonavia —i que ens perdoni el calendari—, a les obres d'En C. Gumà i a l'*Anís de frare* — que perdonin igualment—, els ben barregeu, els poseu a dins d'un mocador vermell, tal com fan els prestidigitadors, i els feu voleiar. Us sortirà una obra d'En Màntua.

El públic les riu sorollosament, fins en moments en què s'hauria d'enternir. O al revés. Talment una repesentació de teatre diumengera de poble de fora, feta per aficionats.

Comparats amb aquesta mena de teatre, els intents equivocats i l'anar de bòlit, teatralment, d'En Vinyes i de vegades del mateix Lluelles—i si m'apureu fins de Mossén Garriga—són mereixedors de tota mena de respectes. Hi ha sinceritat, almenys.

Ara bé. D'entre els autors que es dediquen amb assiduïtat a la producció d'aquesta mena de teatre que podríem dir d'alimentació, En Màntua és un dels més destacats. Ha assolit èxits memorables. *La Mary Pickford del carrer de l'Hospital, El milionari del Putxet*, i ara *La veïna del terrat*.

S'ha fet un públic addicte. Un públic que als entreactes ha de sortir al carrer a estirar les cames i de passada, comprar cacauets i avellanes. En ple hivern, castanyes. Durant les representacions de la comèdia, mastega. La situació còmica o el xisto gruixut el troba desprevingut i amb la boca plena, i riu estossegant i ennuegant-se alhora. Si a mà ve, esquitxa de brossa mastegada el clatell de l'espectador del davant. Si s'ha d'enternir, li succeeix el mateix, la qual cosa produeix una barreja estrafolària, amanida amb llàgrimes, d'enterniment i d'alimentació. L'alimentació embussa l'enterniment i aquest embussa l'alimentació. D'un tros lluny no sabeu apreciar si plora o fa ganyotes. Públic de fontada de Les Planes, ingenu i poc exigent.

El milionari del Putxet, del mateix autor, es desenrotllava dalt d'una bastida. Es pot dir que és una comèdia del ram de construcció.

La veïna del terrat es descabdella en una farmàcia. Aquesta obra, a més de divertir el públic, potser resulti bona per remei.

JAUME PASSARELL

La Música.-"Louise"

Louise de Charpentier, com *Carmen* de Bizet, són obres que viuen d'una mena d'ambient que penetra els personatges del drama líric i que condiciona totes les emocions de les seves peripècies. Pertanyen a l'última etapa del romanticisme; *Louise*, però, no és de l'època excesperada de la música. Quan va ésser creada, ja feia temps que la sensibleria íntima havia caigut en descrèdit, i els sentiments eren reemplaçats per les sensacions a tots els dominis de l'art. Hom era realista i impressionista.

Louise marca un triomf de la impressió damunt de l'expressió. El compositor (autor del llibret com Wagner) es situa enfora de les seves figures. Així com Wagner un cop vist el seu personatge, mira d'anar-li cap endins i extreure la seva essència íntima, per tal de fer-la penetrar al cor del cor de l'espectador, Charpentier procura de convertir tots els seus elements externs «pintorescos» en una pasta musical assimilable al nostre instint musical. Per això la seva creació té aquesta gràcia indecisa, aquesta *câlinerie* femenina i aquest harmonitzar—talment un gest de dona—, els moviments externs amb l'ambient i amb un ritme onejant i fàcilment adaptable a totes les sinuositats de la sensibilitat de l'espectador.

L'argument de *Louise* vol traduir la gràcia, adorablement poca-solta de la *bohème*, que ve a ésser com un idil·li democràtic, una pastoral després del reconeixement dels drets de l'home i de la Revolució Francesa.

La pobrissalla somrient i disssortada, despreocupada i oprimida que circula per *Louise* ens fa el cor una mica estret; però mai no arriba a donar-nos el calfred de la tragèdia; les ànimes són massa petites per als grans sentiments.

En canvi, els petits hi viuen com una clavellina en un balcó. La tendresa hi expandeix les seves grisalles blavenques i rosedes més inefables.

Tècnicament, *Louise* pot deure bastant als procediments wagnerians; però, en l'esperit, no hi ha música més lluny de la wagneriana. En Wagner tot agafa una qualitat èpica i Charpentier sempre roman a mig aire. A estones frisa la caricatura, i no hi ha res més lluny de l'època que la caricatura i l'humor.

Hi ha, sobretot, una cosa que fa amable *Louise* i és la simplicitat de l'escriptura. En ple moviment del diner, en temps de les maquinàries més massisses, sustentades damunt de la tècnica més ferma, hi va haver un home que va endevinar que la transparència és la més preciosa de les qualitats; la transparència, filla predilecta de la llum; color transfigurat en llum, com a premi de la seva humil condescendència a deixar-la passar a través.

Per aquestes raons, quan la resta de l'obra de Charpentier, freda i poc triada, ha caigut a l'oblit, *Louise* encara ens encisa amb la seva gràcia tan viva i tan parisenca.

R. LL.

Fernando Díaz de Mendoza

Ha mort el marquès de Fontanar i comte de Balazote i de Lalaing. Com a tal no el coneix ningú i hauria passat a la posteritat sense que meresqués més enllà de tres ratlles en els ecos de societat. Però és que aquest aristòcrata, dos cops gran d'Espanya, és no menys que don Fernando Díaz de Mendoza.

Mentre el senyor Díaz de Mendoza, cap allà als anys 78 i 79, es va dedicar a demostrar les seves facultats artístiques en els salons de l'aristocràcia madrilenya, aquesta el va trobar un simpàtic *niño-bien* de l'època, un brillant astre de reunió *salonnarde*, però quan dut, no tan sols per la

seva afició al teatre, sinó també per la necessitat de viure, volgué convertir la seva afició en el mitjà de la seva existència, l'aristocràcia madrilenya posà el crit al cel.

L'aristocràcia madrilenya s'hauria estimat més que el senyor Diaz de Mendoza hagués gandulejat pels cercles i hagués fet un matrimoni de conveniència, per segona vegada, puix que ja era vidu d'una filla dels ducs de la Torre.

El senyor Diaz de Mendoza va entrar en la companyia del pare de Maria Guerrero i feia paperets sense importància. Quan es va saber la nova del matrimoni de Maria Guerrero amb el dos cops gran d'Espanya, la societat aristocràtica de Madrid tornà a posar el crit al cel.

El nervi de la família era donya Maria Guerrero que ho era tot. Com va dir el mateix espòs quan es va quedar vidu; amb Maria morí tot el d'aquella casa. Els dos darrers anys de la vida, aquest gran senyor els ha passat en una misèria daurada i espectacular. Cada dia eren més difícils els temps; cada dia hi havia més creditors. La seva vida de gran senyor—generositat, imprevisió—l'havia dut a aquella mena de ruïnes de les quals es diu: «Per més que faci ja no podrà pagar tot el que deu.» Perquè el senyor Diaz de Mendoza no ha pogut tenir al seu voltant una misèria que no fos socorreguda immediatament; que no ha pogut saber d'un pobre, sense ajudar-lo. Va fer del teatre una realitat esplèndida i de la vida, un espectacle *feérique*. Del teatre de la Princesa en féu un Museu; dotà Buenos Aires del millor teatre de la Capital; ajudà els novells; protegí els vells actors que quedaren invàlids al costat seu.

Darrerament quan actuaven en algun teatre, poca era la gent que els anava a veure. Havia passat la moda, s'havia perdut l'a-d'Espanya fent comèdia per a divertir el carnisser, el sabater o la tendra senyoreta de la classe mitja.

No en va ha passat la revolució russa que ha fet de molts prínceps i grans ducs, xofers, rentaplats i criats de gran hotel.

F. M.

Palau de la Música Catalana
ORQUESTRA
PAU CASALS
Ultim concert de la temporada
Diumenge, 2 novembre, a la tarda
Reproducció del gran poema simfònic de R. STRAUS,
Vida d'heroi
Obres de Haydn, M. Campmany i Estrena de Variacions concertants per a piano i orquestra, de Gaspar Cassadó.

Teatre Català ROMEA
Dissabte i Diumenge, festivitat de Tots els Sants. 1.ª Tarda:
La Flor del Lliri Blau
2.ª Tarda i nit, el grandiós èxit:
La veïna del terrat
Protagonista: MARIA VILA Direcció: PIUS DAVI

Teatre Català Novetats
Companyia catalana, direcció: CARLES CAPDEVILA
El més legítim triomf J. M.ª de Sagarra
La corona d'espines
Ovacions contínues a l'obra i a interpretació genial de Maria Morera, Pepeta Fornés i tota la companyia
AVUI TARDA:
Espectacles per Infants. AYMERICH, GALCERÁN i GIMBERNAT en
El rei que no reia
de FOLCH I TORRES

PRINCIPAL PALACE
TELÈFON 11882
Temporada de grans Atraccions
PROGRAMA EXCEPCIONAL!
AGUDIEZ, ventríloc. — HOLL BROTHERS, meravellosos gimnastes. — MISS WANEYO, dansarina acrobàtica. — MERCE & WILLY, balls plàstics i de fantasia. — CORNALLA AND EDDIE, campions de la rialla. - NATHANO BROS patinadors extraordinàriament còmics
...i, per començar, un film "Paramount" totalment parlat en espanyol
LA FUERZA DEL QUERER
interpretat pels nostres compatriotes Maria Casajoana i Andreu de Segurola

TEATRE NOU
Avui, dijous, tarda i nit
Paca la Telefonista
Pròximament, estrena de la sarsuela del MESTRE VIVES
Noche Verbena

TEATRE GOYA
COMPANYIA DE COMEDIA I FARSA D'EN ALFONS VIDAL I PLANAS
Primera actriu: CARME SANCHEZ
Cada nit, a un quart d'onze
Don Juan Tenorio
«Doña Inés», Carme Sànchez;
«Don Juan Tenorio», Eduard Cabré.
Luxós vestuari - Esplèndides decoracions - Brillant interpretació.

RESTAURANT I VENDA DE PEIX, OSTRES MARISC
BON TEMPS
7, QUINTANA, 7. - TELEF. 16102
Entre carrers Ferràn i Boqueria

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

Del moment cinematogràfic

En el número anterior ens referíem al perill pel qual passa ara el cinema, perill que per analogia anomenàvem infecció. Emprant la mateixa fraseologia podríem dir que per a guarir d'aquesta infecció no hi ha com ventilar el cinema, tornar-lo a l'aire lliure, lluny d'aquests *studios* on els micròfons l'han confiscat. L'aire hi és enrarit i el cinema parlat és *baix de sostre*.

Naturalment que ací l'autor és solidari d'una tècnica que el lliga i el limita. No obstant, el cinema sonor a l'exterior avui ja és una realitat positiva que tarda de sortir de la seva timidesa.

Fred Niblo filma en el cor del Colorado, equipat de micròfons i disposat a no perdre gens ni mica del prodigiós dinamisme que ha estat sempre el gran èxit del cinema. Citem només un cas d'entre molts, però basta al nostre designi. Tranquil·litzar el cinòfil que comença a anguniar-se davant de tantes comèdies insípides, que sense moviment descorren el seu curs entre quatre paravents i amb una lentitud no atemperada per cap novetat.

Per què en *Amor solfeando* s'ha prescindit absolutament d'un element tan important de la sintaxi cinematogràfica com són els *primers plans*? Sens dubte, per una imperfecció tècnica, la rudimentarietat d'aquesta no permetent aproximar massa a la màquina els rostres i les boques que parlen. Es a dir, que cal polir el llenguatge abans de poder parlar correctament.

Del mismo barro resta encara la millor pellícula parlada donada fins ara. Alguna cosa que fa innecessària ja la projecció de films com *La fascinación del bárbaro*.

* * *

La setmana passada s'estrenaren dos films Paramount. Però encara que els mateixos dies es podien veure tots dos, en canvi la data de llur impressió era ben diferent. Mentre *La fascinación del bárbaro* és realment una novetat, *La canción del lobo* és un film de la temporada passada, que aneu a saber per què no s'estrenà.

No hi vàrem perdre res. Film mut, rodat per V. Fleming, es situa entre aquella classe de films de l'època de la invenció del sonor. Hom ha intercalat, el millor que s'ha pogut, unes quantes atraccions sonores que permeten sentir la veu de Lupe Vélez, que amb la seva gràcia atractívola i la seva bellesa picant sap atemperar el mal efecte de les seves escasses facultats vocals.

Sens dubte que en aquest film hi ha aire, paisatge, la qual cosa permet desfogar-se un xic tant al director com a l'espectador; però hi és insípidament transportat. En la fotografia del film ja noteu un no sé què d'estudiat i d'encarcarat que treu veritat a les escenes. Està bé, no pot ésser d'altra manera, que un Ruysdael es preocupi en compondre un paisatge de l'equilibri entre els elements que l'integren, però el cineasta entenem que ha de fugir de semblants prejudicis pictòrics i no procurar sinó la veritat tal com la veu enfront d'ell, desordenada, tumultuosa, però bella d'una bellesa pròpia que no té res a veure amb la bellesa artística d'una composició voluntària, obeint a una finalitat preconcebuda.

De *La fascinación del bárbaro* no en parlarem. Només direm que el procediment d'imprimir en castellà al peu de les fotografies el que diuen els personatges ens ha semblat sempre inacceptable. Us passeu la nit llegint, i el que veieu ho veieu a través de caràcters d'impremta. Això no pot ésser. Cal trobar una solució millor, encara que la millor fóra prescindir de films com *La fascinación del bárbaro*, i això no per la seva qualitat, sinó per no ésser un film apte per a persones que no sàpiguen l'anglès.

J. PALAU

Lupe Vélez, que canta en «La canción del lobo»

Ja ho sabeu...

—que *Tom Sawyer*, la novella de Mark Twain, ha estat portada al cinema per la Paramount? Jackie Coogan n'és el protagonista.

—que la Gaumont filma el *Boris Godunoff*? Txaliapin canta en el rol de protagonista.

PANORAMA

Tres versions

Prou s'ha dit que el cinema ja no era internacional pel fet d'haver començat a parlar. Fins el senyor Cambó ho va dir, per escrit, dissabte passat, a la inauguració de les tasques d'Unió Catalana: va parlar de «la transformació del film, que, convertint-se en sonor, ha deixat d'ésser internacional per a tornar-se nacional». De totes maneres, la imatge seguirà essent sempre internacional, en el sentit d'ésser compresa per tothom, que no és el mateix que voler dir que una imatge obtinguda amb actors d'un país sigui exactament igual a una altra d'obtinguda amb actors d'un altre país. De tota la vida del cinema, l'habituat reconeixia, entrant en una sala a mitja projecció, la procedència del film que veia, encara que no identifiqués cap actor. En aquest sentit, la internacionalitat del cinema no ha sofert cap canvi amb l'adveniment del *talkie*.

La versió francesa

La versió alemanya

La versió italiana

Avui oferim als lectors tres versions d'una mateixa escena d'un film parlant rodat en tres llengües. Es tracta de *L'Estrangera*, que actualment realitza Gaston Ravel. Aquestes tres fotografies representen: la versió francesa, a càrrec de Cady Winter i Fernand Fabre; la versió alemanya, per Nazler i Harry Hardt; la versió italiana, per Martinelli i Romano Calo. Ravel ha cregut millor acudir a actors de llengües diferents, que no pas ensenyar papers perquè fossin recitats de memòria amb un accent que no hauria enganyat gens dos dels tres públics capaços d'entendre la part parlada del film.

Publicaríem aquest mirall de tres llunes sense indicar la nacionalitat de la imatge que cada una reflecteix, que els nostres lectors sens dubte l'empadronarien exactament. Cosa que confirma allò que dèiem més amunt, que la capacitat que té un film d'ésser comprès internacionalment i les característiques, l'atmosfera que li ve del seu origen, són dos conceptes l'un dels quals no inclou forçosament l'altre.

Mireu aquestes tres fotografies. L'escena, l'acció, els personatges són els mateixos: un home que ofereix un collaret a una dona. Però si a París, a Berlín, a Roma hi ha un home disposat a regalar un collaret i una dona disposada a acceptar-lo, la forma de donar-lo ell i de rebre'l ella és diferent a París, a Berlín, a Roma.

Aquestes tres versions es presten a comparacions entre les actituds dels galants, la manera com elles reben el presents, fins la indumentària de les dones... I això, que és visible en una sola escena i àdhuc en la seva reproducció immòbil, encara ho ha d'ésser més en el total del film.

L'escola de la violència

Els pirates han estat sempre a l'ordre del dia; o bé a l'ordre de la nit. Ahir, eren els corsaris, tripulants dels vaixells amb bandera negra, els qui a cavall de la novella feien vibrar els homes àvids d'aventures. Avui, és el cinema qui forneix als sedentaris els ingredients del somni. L'home actual reclama el tòxic dels bandits urbans, saltejadors de banques, nimbats per la pólvora policíaca.

El film ens presenta els bandejats d'una manera molt més tendenciosa que no pas la literatura. El novellista encaixa el seu personatge amb unes sumàries indicacions d'ordre físic. El lector farceix l'inconsistent persona heroi amb els seus propis desigs i d'acord amb la seva fantasia.

El cineasta, en canvi, ofereix a l'espectador homes ja fets i pastats. I si vol fer-los viure sota una projecció simpàtica, ha de donar indefectiblement als seus herois una bella estampa. Heus aquí com el cinema no pot evadir un punt que la literatura capeja. El novellista, comptant amb la collaboració del públic, tira la pedra i amaga la mà. Al revés d'ell, el cineasta s'ha de comprometre fins el darrer instant; ha de perfilar el més mínim detall. Per això en l'exaltació dels bandits és la seva influència més perniciosa i la seva responsabilitat més considerable.

La propensió al robatori i al crim en la vida real no sol presentar-se mai com un compartiment estanc; generalment va acompanyada per una munió de vicis i defectes morals. Els set pecats capitals diversament dosificats s'abaten damunt el cos i l'esperit dels individus que actuen al marge de tota llei de convivència humana. Si la nostra flaquesa ens faria dissimular alguna de llurs tares, no sabríem absoldre'n alguna altra. Aquesta repugnància, però, no la projectem damunt dels bandits de les pellícules. Premeditació i alevosia del cineasta! La passió del diner que sovint inculca a les seves criatures ens és presentada com un desig únic i asèptic, car per la resta es comporten com els altres mortals. Donats aquests antecedents morals i si llur acció va dirigida contra el gran comerç o contra la policia—entitats tradicionalment antipàtiques—, poden comptar els lladres amb la simpatia del gros públic, i si el cas arriba, amb la seva pietat.

Es la policia la qui se'n duu sempre la pitjor part. El fet de treballar uniformada, en collectivitat i proveïda d'un excellent utillatge, la situa en una posició desfavorable respecte els seus perseguits, els quals operen d'una manera romàntica i no hi planyen l'esforç personal i l'audàcia temerària.

Es indiscutiblement aquesta lluita dels lladres i *serenos* una de les coses més emocionants i d'efecte més segur que puguin ésser filmades.

El gest és al film el que la síllaba a la lectura.

El gest adquireix el màxim d'intensitat expressiva quan és engendrat per la violència. Aventurats en el camí dels símils fonètics, podríem dir que el gest violent equival a la interjecció i, encara millor, a la blasfèmia. Ell ratlla la tela amb una grafia inigualable.

Quan són els personatges simpàtics els emportats per la violència, aquesta perd tot aspecte reprovable i esdevé simplement un joc. No succeiria així si el cinema escatís els mòbils—cobdícia, luxúria, etc.,—productors de la violència. El film no remunta fins els orígens, els quals per llur naturalesa psicològica no s'avenen amb el gest. En té prou de mostrar-nos els efectes i així assegurar millor el tret. Per aquest camí, com més gratuita i més desinteressada se'ns ofereixi la violència, més gran serà l'engrescament dels tímids civilitzats que som nosaltres; que cerquem en el cinema la satisfacció de no sabem quines passions i de quines venjances.

Aquestes notes sobre la violència en el cinema ens han estat suggerides pel film *Una de tantes*, el qual hem tingut ocasió de veure en una sala popular.

Totes les situacions esdevingudes clàssiques en les pellícules policíaques, són presents en aquesta cinta, obra de William A. Wellman. L'assalt a la banca, el setge de la policia a la casa, són episodis que vivim intensament, el nostre cor sincronitzat amb el dels bandits.

No cal parlar de tècnica. Tot el film és portat amb aquella precisió i naturalitat, que ens fa pensar si certs directors americans han estendarditzat la perfecció.

Clara Bow interpreta admirablement l'heroïna. Els seus ulls, el seu nas i les seves dents són agudes i incisives. De vegades diríeu que perforen la cinta. Poques idees l'animen: una temor cerval a la cadira elèctrica i un ferotge delit de viure. El que no aconsegueix amb besades i moixaines, ho fia als cops de puny i a les esgarrapades.

Una de tantes ens permet encabir Clara Bow en aquesta escola de la violència, en la qual teníem ja classificat el seu director Wellman, des d'aquells *Captaires de vida*, que sense ésser cap obra mestra valen per mitja dotzena de preteses superproduccions signades i interpretades pels divos del celluloide.

JOAN SOLER

Clara Bow en «Una de tantes»

COLISEUM

Es un film sonor

AVUI

novament, grandiós triomf de

Jeanette Macdonald i Dennis King

en

El rey vagabundo

Ha causat sensació, per la seva brillantor, la sessió de dilluns nit en el TIVOLI,

Seleccions CINAES

Superproducció WARNER BROS Vitaphone

El general Crack

Gran èxit de la primera producció sonora de

JOHN BARRIMORE

l'actor més famós i genial del cine, amb Armida, Lowell, Sherman, Andreu de Segurola, Jaqueline Logan, etc.

APRESSURIS

a encarregar les seves localitats a Comptaduria, sense recàrrec

Fontbernat

Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11

Telèf. 11655

Saló Catalunya

DEL MISMO BARRO

AVUI

EN ESPANYOL

Or de llei "FOX" de la pantalla

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS DISCOS

L'actualitat artística

Monument a Soler i Rovirosa

A hores d'ara tots ja deveu haver vist aquest graciós monument emplaçat en el no menys graciós jardí graciosament anomenat «el Quatre de Copes», una de les cartes «trumfos» del bon joc urbanístic de Nicolau Maria Rubió i Tudurí.

A cada nou monument que s'inaugura o es projecta, se'ns posa la pell de gallina, temerosos d'una altra atzagaiada. Sembla mentida que en un país de merescuda fama escultòrica com el nostre hagi estat possible un repertori monumentalista tan atrotinat. Pel bon nom d'aquesta fama es fa cada dia més inajornable l'enderrocament i substitució dels monuments dedicats a Pitarra, Verdaguer, Iscle Soler, Clavé, doctor Robert (amb tot i les bones escultures de Josep Llimona) i sobretot — ara que hi som a temps—abandonar definitivament el projecte de Miquel Blay per al dedicat a Pi i Margall. Amb aquest programa mínim, i suposant que la substitució fos superativa, els nostres carrers farien una altra cara de la que fan.

I el bo del cas és que quan es presenta una ocasió d'aixecar un bell monument com el projectat per En Viladomat a Reus per a homenatjar Fortuny, quatre senyors curts de vista se la deixen perdre, i més bo encara si al cap d'un any persisteixen amb la mateixa miòpia amb un altre admirable projecte dels artistes Rebull i A. Puig-Gairalt.

Diuen que en terra de cecs un borni és el rei. Doncs també podríem anotar que en mig de tants monuments poca-soltes, el que s'acaba d'inaugurar a la memòria de Soler i Rovirosa és força apreciable. I no sols en sentit comparatiu, sinó també en valor intrínsec.

En aquesta obra de l'escultor Marés hi ha—gràcies a Déu!—el concepte entenimentat de monument. Les proporcions i modenatura del sòcol són excellentment ajustades i afinadament correctes. La figura de marbre és una de les obres més reeixides que hem vist de l'escultor Marés. Hem anotat amb gust que en aquest marbre Marés s'ha després del seu anterior ropatge estilístic per aprofundir la plasmació amb més intensitat. En aquesta escultura ja no hi ha aquella accentuació decorativa que li feia més mal que bé. En despendre's, doncs, del seu formulisme estilístic, l'artista s'ha retrobat i adquirit una superació evident.

Felicitem Frederic Marés per aquesta graciosa escultura i pel conjunt.

I ara, una qüestió d'arranjament. Hem vist que voltant el monument hi ha uns testos amb xiprers, els quals determinen un fons a l'obra, però al mateix temps priven la visualitat de la banda posterior.

No sabem si aquests xiprers es plantaran definitivament. En aquest cas la nostra opinió és contraria a aquestes plantacions, perquè una escultura s'ha de poder veure pels quatre costats i, per altra banda, l'emplaçament a què ens referim no justifica la necessitat d'un teló de fons.

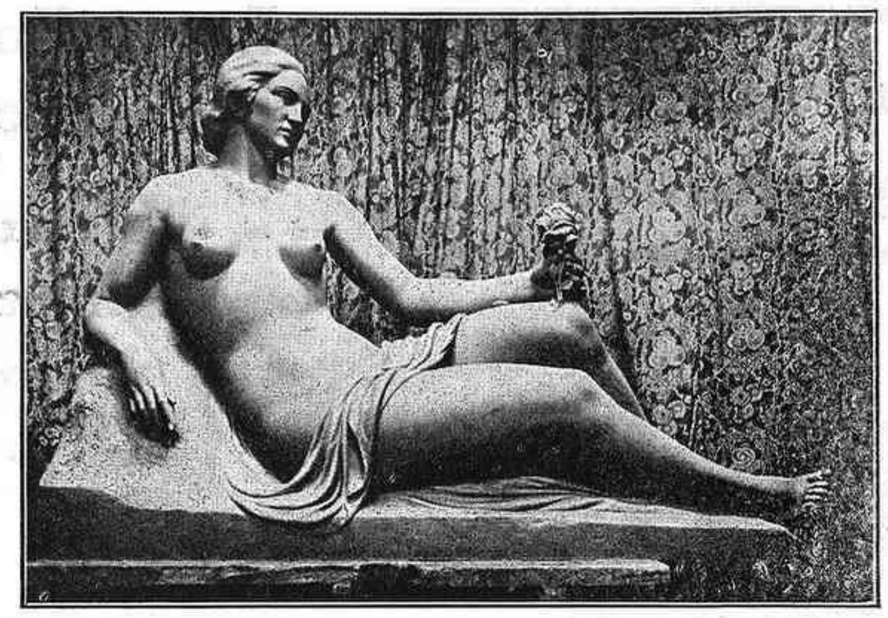

Frederic Marés.— Figura del monument a Soler i Rovirosa

Organització Joan Merli

A les Galeries Laietanes hi ha exposades les obres dels artistes contractats per aquesta organització: Carme Cortès, Bosch-Roger, Villà, Rebull, Obiols, Prim i Lòpez, l'art dels quals ja és prou conegut i, en alguns, de suficient prestigi per tornar a insistir-hi. Preferim ajornar els comentaris crítics per quan aquests artistes celebrin la seva exposició individual i també ajornem el nostre judici respecte els avantatges o els perills que pugui tenir aquesta organització en el nostre mercat artístic.

Montserrat Casanova

Un dels descobriments més agradables que vam tenir l'any passat en l'exposició inaugural de les Galeries Dalmau fou una tela d'aquesta artista. Pressentíem, aleshores, que Montserrat Casanova seria, ben aviat, una signatura apreciable de la nostra vivent producció, però no havíem sospitat que això anés tan de pressa. De la mateixa opinió sembla que és En Josep F. Ràfols quan escriu — en el catàleg d'aquesta exposició de la Sala Parés — que: «La jove artista qui recull per primer cop públicament les seves obres, ha fet un llarg camí a una velocitat vertiginosa. Ella en resta tan tranquila. Som nosaltres, els seus admiramic Ràfols, incloent-hi el vertigen.

No podria assegurar si la senyoreta Casanova «en resta tan tranquila», però sí que, des d'ara pot comptar-me entre la mena d'admiradors de què ens parla el nostre bon amic Ràfols, incloent-li el vertigen.

Aquesta admiració, però, no ens privarà d'assenyalar el tanteig existent en l'obra de Montserrat Casanova. En les quinze teles exposades, hi ha una diversitat alarmant de conceptes pictòrics. D'un expressionisme encisador a un objectivisme discret. Potser és massa d'hora per determinar preferències, però, ara com ara, preferim la primera modalitat. Segurament, Montserrat Casanova està en plena recerca de la seva visió; sigui com sigui, només pel paisatge intensament expressiu, retolat amb el núm. 11, cal subratllar la seva exposició.

Joan Subias

Acaba de sortir el llibre *Les Taules Gòtiques de Castelló d'Empúries*, obra de Joan Subias, erudit recercador de la nostra pintura medieval. Amb documentada i clara exposició ens presenta les principals característiques del retaule gòtic dit del Nazaré de l'església de Santa Maria de Castelló d'Empúries. Informació molt convenient, ja que d'aquest bell retaule, fins ara, en teníem molt poques referències. L'estudi de Joan Subias no sols és interessant pels especialistes, sinó també pels admiradors dels nostres quatrecentistes. Hi ha, per exemple, una recensió de les diverses teories existents sobre l'aplicació de l'or en els fons dels nostres retaules.

El text precedeix uns quants gravats ilustratius de l'esmentada obra, la qual, segons opinió de l'autor, pot considerar-se de la primera meitat del segle XV.

La nostra enhorabona a Joan Subias per haver augmentat la nostra biblioteca artística amb un exemplar tan valuós.

MÀRIUS GIFREDA

* * *

Al moment d'entrar en màquina aquestes ratlles, ens arriba la notícia de la mort de J. C. N. Forestier, ocorreguda a París. Sense renunciar a dedicar a la seva figura l'atenció que es mereix, a més a més de donar la notícia, apuntem la influència d'aquest home en la història urbanística de Barcelona, a la qual Forestier, per bé que francès, està indissolublement lligat.

La tria de Montjuïc com a lloc d'emplaçament de l'Exposició s'acompanyà de la conversió de la muntanya en un gran jardí, que no sols ha fet molt per dissimular moralment la célebre llegenda negra, sinó que ha proporcionat un contrast, recurs agraït dels que fem articles. I Forestier fou l'encarregat de la transformació. A part l'obra de Carles Buhigas, es pot dir que el valor més gran de l'Exposició ha estat el marc que l'ha rodejada, i, com ja hem dit alguna altra vegada en aquestes mateixes pàgines, el més important per a la ciutat, el que més ens agraïran els barcelonins a venir, l'obra més perdurable de l'Exposició, són els jardins de què Forestier començà a cobrir Montjuic i han acabat els seus deixebles. Perquè Forestier, a més a més, fou professor de l'Escola de Bells Oficis, i al voltant d'ell s'han format uns quants arquitectes jardiners i tècnics de jardineria, que han donat a Barcelona un altre aspecte molt millor del que sense ells hauria tingut.

ELS DISCOS

Hi ha obres simfòniques que aviat han gaudit de popularitat entre el gran públic, per llur fàcil comprensió i més encara per ésser formades amb orquestracions clares, que no triguen a reduir-se per a petits conjunts, amb els quals arriben a totes les oïdes. Es el cas de *L'Arlesienne*, les famoses *Suites* de Bizet sobre l'obra de Daudet, i tanta és la difusió d'aquesta obra, que difícilment es troba en els programes dels concerts, on les grans orquestres semblen rebutjar-la per massa fàcil. Això comporta l'habitud que tenim de sentir-la sovint en condicions força dolentes. Llàstima per a aquesta música amable i expressiva de Bizet. Sentint-la ara en aquests discos que omple l'Orquestra de Filadèlfia, es posen de relleu totes les seves belleses. A tota l'obra apareix vigorós el caràcter dramàtic d'aquesta música que no deixa la nota colorista quan s'escau i que en conjunt forma una de les més notables produccions de la música francesa que aquí, com sempre, conserva el to de perfecció de forma que la caracteritza.

Un conjunt de temes de dansa del més clàssic de tots els músics, Glück, el músic de la perfecció, aplegats en forma de *suite*, ens ofereix l'Orquestra de l'Opera de Berlín. De tot el disc preferim la segona part, que conté un bon fragment de l'escena dels Camps Elisis de l'*Orfeu*. Heus ací una música de línies ben definides que s'escau com poques al disc. I encara més, té l'avantatge que així emmotllada en la placa sentiu aquestes excelses melodies sense pensar en l'aparell escènic, aquí sempre força ridícul.

I també l'Orquestra del Teatre de l'Opera de Berlín enregistra un disc amb el fragment del primer acte d'*El Capvespre dels Déus, Viatge de Sigfrid pel Rin*, un dels més interessants de la tetralogia wagneriana i on el descriptivisme, barrejat amb tota l'orquestració wagneriana, forma un conjunt d'una grandiositat heroica. Les sonoritats més diverses van desfilant en aquest disc i totes són reproduïdes en el gramòfon amb tota claredat, fent-se avinent una vegada més que pel disc poques són les dificultats que no pugui salvar-les.

Amb la música instrumental, si són tants els entrebancs que cal vèncer, l'oïda és més exigent i vol en el disc una reproducció de timbres idèntica que permeti seguir el virtuosisme del solista, tant quan aquest s'enlaira amb la perfecció de l'expressió musical sòbria o profunda, com quan es complau amb les filigranes i dificultats d'un fragment entremaliat.

Els virtuosos abunden sempre en els programes de discos, però, i això és bona indicació de cultura en el discòfil, van abundant més els que assoleixen la perfecció amb obres expressives i serioses; d'aquestes res com els chorals de Bach. L'emoció profunda que produeix Pau Casals amb el seu estil únic amb què els interpreta, és difícil de superar. Diversos fragments de Boccherini i Tarlini, dos autors amb els quals el gran violoncellista sembla voler-se prodigar, són també interpretats en aquesta forma admirable.

Per a un intèrpret de temperament fort com sembla ésser Mischa Levitzki, l'impetuós *Scherzo* núm. 3 de Chopin (Op. 39), s'escau perfectament per fer notar els poderosos recursos de la tècnica perfecta d'aquest artista.

Acabem anotant amb gust l'excellent interpretació que de l'intermedi de *Goyescas* fan els artistes del Trio Barcelona. Molt poques vegades hi ha ocasió com la que dóna aquest disc de sentir aquesta perfecció que es manifesta amb un equilibri de sonoritats complet i amb una expressió sòbria que rebutja la nota efectista a la qual fàcilment s'aboquen els solistes que sovint ens ofereixen aquest deliciós fragment de Granados.

J. G.

Discos de la Companyia del Gramòfon:

El Capvespre dels Déus. — Wagner. — Orquestra de l'Opera Nacional de Berlín.— AB 607.

L'Arlesiana. — Bizet. — Orquestra Simfònica de Filadèlfia. — AB 603, 604, 605.

Ballet-Suite. — Glück. — Orquestra de l'Opera Nacional de Berlín. — AB 570.

Boccherini. — Adagio en la major. — P. Casals. — DB 1392. — Allegro en la major. — P. Casals. — DB 1392.

Concerto. — Tartini. — P. Casals. — DB 1400. — Choral. — Bach. — P. Casals. — DB 1400.

Chopin. — Scherzo núm. 3 en do (Op. 39). — M. Levitzki. — AB 608.

Goyescas. — Granados. — Trio Barcelona. — AB 602. — Allegro apassionato.

D'alguns errors comesos en el repertori fonogràfic

Aloys Mooser classifica els errors comesos per les cases editores de discos en tres ordres:

1. *Defectes d'enregistrament.* — Ampliació constant de la sonoritat, obtinguda en detriment de la qualitat; exageració dels menors matisos; ruptura de l'equilibri entre els diversos plans sonors; etc.

2. *Defectes del repertori.*—Reedició d'obres mediocres; d'obres interessants de les quals ja existeixen bons enregistraments; execucions imperfectes; etc.

3. *Defectes dels catàlegs i de les etiquetes.*—La majoria de vegades, la feina de redactar sembla feta per gent que no sap res de la ciència de la classificació.

Sorolls d'entre bastidors

Per què el disc, que és tan bon creador d'atmosfera, no és més utilitzat als teatres? Ja s'ha començat a fer alguna cosa d'això, i aquí mateix ho hem reportat. Però encara hi ha més a fer.

En *Siegfried* de Giraudoux, sorolls de multituds revolucionàries, himne alemany, xarangues militars, aquell piano llunyà tocant un vals de *Brahms* i la *Primavera* de Mendelssohn, tot contribuïa a impregnar l'espectador de l'atmosfera de la peça. En l'*Amphitryon* del mateix Giraudoux, i també posat en escena per Jouvet, hi ha un cor de verges de Tebes que, al davant dels sacerdots, aclama Alcmena afavorida per l'amor del Pare dels Déus. Aquest cor anava acompanyat d'un ritme estrany, que produí un efecte sorprenent. Sembla que era obtingut amb dos aparells: l'un rodava una sardana, l'altre un disc de cor; però aquest rodava al revés.

En vista d'aquestes experiències i tal com es fa al sonor — i fins se n'abusa — Daix arriba a demanar que, per exemple, l'espectador senti el soroll d'un cos caient de molt alt cada vegada que Margarida de Borgonya llança un amant per la finestra.

Precaució

Hi ha llibres antics que reproduïen al peu d'una pàgina la primera paraula de la següent; això constitueix el *reclam*, en el llenguatge bibliogràfic. *L'Edition Musicale Vivante* proposa una cosa idèntica per als diversos discos que contenen una mateixa obra. Aquella paraula al peu dels fulls atenuava la interrupció de la lectura que causa girar un full. En el disc s'ha fet alguna cosa així. En l'enregistrament de *L'Heure Espagnole* per la casa Columbia, Concepción repeteix al començament de la quarta cara les notes amb què acaba l'anterior, i així s'atenua l'efecte de la tallada. Però aquest procediment també té els seus inconvenients: mentre hom gira el disc, l'auditor espera la continuació i no la repetició de la frase tallada. *La Joie Musicale* demana l'opinió dels aficionats.

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285

BARCELONA

HACIA EL MAXIMO RENDIMIENTO

Con un alumbrado moderno en sus talleres, conseguirá un rendimiento doble en su negocio.

La producción aumentará de un 10 a un 25 % como si tomara más obreros sin desembolsar más que 2 % del salario.

Además, el trabajo estará mejor hecho; comprobará usted que habrá la mitad o el tercio de defectos en la fabricación, y la marcha del trabajo no se verá interrumpida por los accidentes del personal

Mejore su alumbrado, mediante el uso de lámparas y armaduras PHILIPS que, para una fabricación bien ordenada, constituyen el ideal

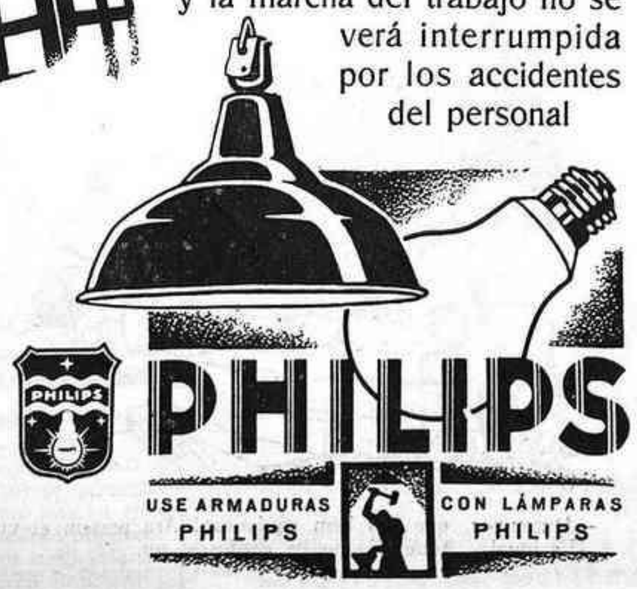

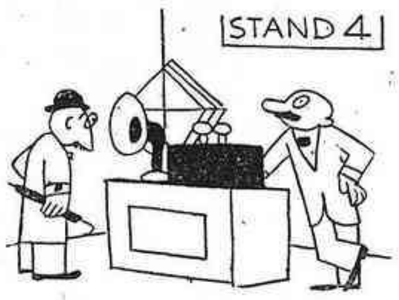

—Quant de longitud d'onda?
—Pse... poseu-me'n un parell de pams.
(*L'Oeuvre*)

RAMON BES & C.A

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utillatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA

Telèfon 15524 - Apartat 896

Direcció telegràfica: DANIBES

Orpheo-Sincronic

Es la marca dels

Aparells sonors

que més es van estenent a tot Espanya

Preus assequibles a totes les empreses

Essent fabricat totalment a Espanya, compti a l'acte amb tota classe de material de recanvi per a Disc i Film

Pròximament noves instal·lacions a: Teatre Balear, Palma de Mallorca; Cine Frègoli, Barcelona; Circ Cuyàs, Las Palmas; Parc Recreatiu, Santa Creu de Tenerife; Teatre Dindurra, Gijón; Cine Rosalia de Castro, Vigo; Teatre Linares Rivas, La Corunya; Sala de Proves, Universal. - Barcelona

5 ANYS DE GARANTIA

CINEMATOGRAFICA ASTREA, S. A.

Rambla Canaletes, 6, pral. - BARCELONA - Telèfon 12833

(c) Ministerio de Cultura 2006

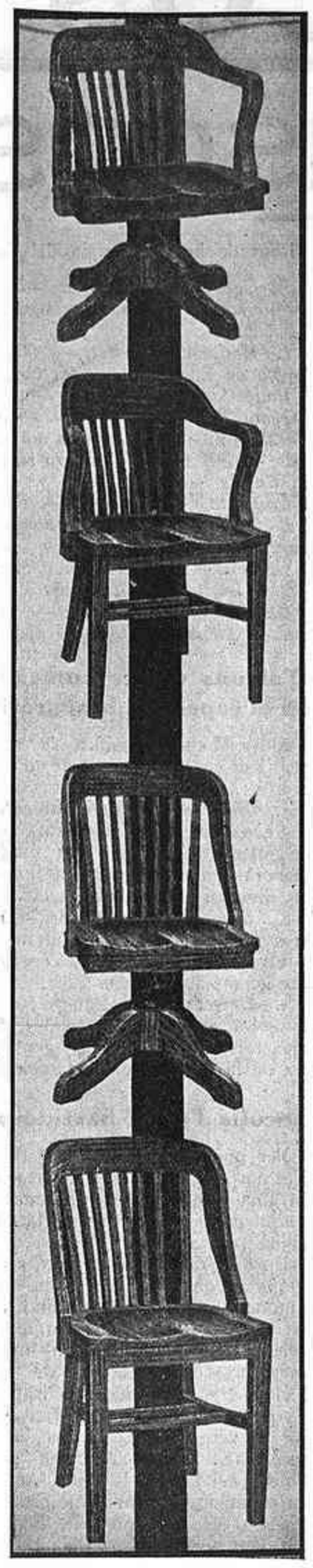

Els mobles d'oficina més bons, elegants i barats

Demaneu catàleg que enviem gratuitament

ORBIS

Marca Registrada

La millor màquina
Fabricació europea

Gran taller de reparació de màquines d'escriure

Venda de paper carbó, cintes i altres accessoris

Descomptes especials per a Ajuntaments i col·legis

F. FERRER AYMAR

Claris, 5. - BARCELONA. - TEL. 19763

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré,** més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré,** tots els esfourços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme, amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flaseó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. – *Dirigins-se i tramet ent 0'25 ptes. en segells de correu per al franqueig a Oficines* **Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter 16, Barcelona,** *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament tractament d'aquestes malalties.*

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10016

Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors

per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València : : ACETILÈN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València : : FERRO MAGNESI i FERRO SILICE : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Anuncieu a MIRADOR

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALÀ

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **2'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 193*.....

Signatura

—Però si heu penjat cap per avall la meva posta de sol!
—Aviat està arreglat. Canvieu-li el títol pel de «Sortida de sol».

(*The Passing Show*)

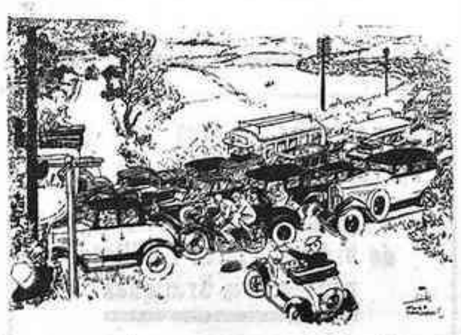

L'optimista que vol atravessar, un diumenge cap al tard, una carretera que porta a Londres.

(*The Passing Show*)

—Atureu-vos, que ens hem equivocat! Ara portem el culpable de debò!
—Es igual... Aquest ja ho ha confessat tot...

(*Le Rire*)

(c) Ministerio de Cultura 2006

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45 – Barcelona